

МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ АРХІТЕКТУРИ І АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ
TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І
АРХІТЕКТУРИ

TECHNISCHE
UNIVERSITÄT
DARMSTADT

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПРОБЛЕМИ І МЕТОДИ ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ**

- до 95-річчя КНУБА
- до 35-річчя кафедри Дизайну архітектурного середовища
- до 35-річчя кафедри Теорії архітектури і архітектурного проєктування

Київ 2025

Редакційна колегія: Г.Л. Ковальська, доктор архітектури, професор;
В. А. Щурова, кандидат архітектури, доцент;
Г.І. Дорохіна, кандидат архітектури, доцент

Відповідальні за випуск: В.О. Тімохін, доктор архітектури, професор,
Г.Л. Ковальська, доктор архітектури, професор

Рекомендовано до видання на засіданні вченої ради архітектурного факультету, протокол № 9 від 24 березня 2025 року.

В авторській редакції.

Проблеми і методи відновлення і розвитку архітектурно-містобудівного середовища в Україні: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої до 95-річчя КНУБА, до 35-річчя кафедри дизайну архітектурного середовища, до 35-річчя кафедри теорії архітектури і архітектурного проектування та співпраці з кафедрою міського дизайну та планування Технічного університету Дармштадта (9 квітня 2025 року, м. Київ). – Київ: КНУБА, 2025. – 79 с.

Мета конференції полягає у визначенні проблем і методів відновлення і розвитку архітектурно-містобудівного середовища в Україні в контексті наукової й освітньої діяльності архітектурного факультету КНУБА та зміцнення міжнародних зв'язків. Розглянуто такі питання: історія перспективи творчої діяльності в архітектурі; проблеми становлення і розвитку архітектурно-містобудівної науки і практики; сучасні тенденції у реформуванні архітектурної освіти; результати дисертаційних досліджень магістерських робіт

ВСТУПНЕ СЛОВО

Шановні колеги! Конференції як вид наукового спілкування фахівців різних галузей завжди були і залишаються провідними рушіями розвитку держави. Актуальність цих заходів полягає у необхідності перегляду деяких напрямків фундаментальних основ формування міст, методики організації громадських і житлових просторів, виявлення нагальних проблем і визначення перспектив гармонійного розвитку.

Цьогорічна наукова-практична конференція присвячена 95-річчю нашого університету й організована двома кафедрами архітектурного факультету – дизайну архітектурного середовища і теорії архітектури і архітектурного проектування – на честь їх 35-річного ювілею. Ці значні події в університетському житті збігаються з трагічними подіями, які відбуваються в Україні. Внаслідок російської воєнної агресії зруйновано пам'ятки архітектури наших славетних міст, знищено вщент мирні сільські поселення. В цих складних умовах постає потреба в контакті з іноземними партнерами, які надають нам не тільки військову і гуманітарну допомогу, але й активно приймають участь в процесах відбудови зруйнованих міст. Наразі ми шукаємо шляхи подолання демографічної та економічної кризи намагаємося розробити концепцію відновлення і розвитку архітектурно-містобудівного середовища в Україні на новому щаблі технічного прогресу з впровадженням новітніх технологій в будівництві та сучасних будівельних матеріалів для створення гуманних, екологічно та естетично привабливих населених місць, які стануть прикладом для наслідування наступними поколіннями.

Широке коло питань, серед яких виділяються проблеми становлення і розвитку архітектурно-містобудівної науки і практики; сучасні тенденції у реформуванні архітектурної освіти дозволило залучити до участі представників студентства, аспірантів і викладачів різних кафедр архітектурного факультету.

Оргкомітет вдячний всім учасникам конференції, які представили тези доповідей, і сподівається на подальшу співпрацю з кафедрою міського дизайну та планування, Технічного університету Дармштадта.

З повагою,
оргкомітет

Кноль М.,

*д. інж., професор, завідувач кафедри дизайну та міського планування,
Технічний університет Дармштадта, Німеччина*

Булах І.В.,

*д. арх., професор, професор кафедри дизайну архітектурного середовища,
Київський національний університет будівництва і архітектури, Україна
гостьовий професор кафедри дизайну та міського розвитку,
Технічний університет Дармштадта, Німеччина*

МІСТОБУДУВАННЯ, ОРІЄНТОВАНЕ НА ЛЮДЕЙ: ПРЕЗЕНТАЦІЯ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ ТА МІСЬКОГО ПЛАНУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДАРМШТАДТА

Кафедра Міського дизайну та планування представляє інноваційні підходи до міського планування, орієнтованого на людину, з метою сприяння необхідним процесам трансформації для створення інклюзивних та сприятливих для здоров'я міст. Більше 25% факторів, що впливають на здоров'я (тобто фізичне та психічне благополуччя, відсутність захворювань, можливість участі в суспільному житті та особистісного розвитку), можна пояснити структурою та якістю житлового середовища. Водночас різниця в очікуваній тривалості життя між окремими районами великих міст Німеччини може сягати до 8 років. Наші дослідження зосереджені на просторових структурах, якості та процесах трансформації міст, а також на численних факторах і механізмах, через які повсякденне життєве середовище впливає на здоров'я мешканців. У рамках наших поточних проєктів ("Психічне здоров'я міської громади", "Організація архітектур", "Playce – можливості для ігор у міському просторі", "Вокзали. Quartier Viebrich – Сталий міський розвиток у дизайні для всіх", "Дизайн міст і здоров'я", "Спокійні бульвари", "Розумне та інклюзивне місто") ми досліджуємо емпіричні та теоретичні основи здорового міського середовища, вплив мобільних експериментів, а також розробляємо рекомендації для муніципалітетів, зокрема щодо ролі "дизайну для всіх" у міському розвитку. Крім того, ми створюємо цифрові інструменти, які сприяють залученню громадян до процесів міського планування.

Knöll Martin,
*Prof. Dr.-Ing., Leiter des Fachgebiets Entwerfen und Stadtplanung,
Technische Universität Darmstadt, Deutschland*

Bulakh Iryna,
*Prof. Dr.-Arch. habil.,
Professorin am Lehrstuhl für Design der architektonischen Umwelt,
Nationale Universität für Bauwesen und Architektur Kiew, Ukraine
Gastprofessorin am Lehrstuhl für Entwerfen und Stadtentwicklung,
Technische Universität Darmstadt, Deutschland*

AM MENSCHEN ORIENTIERTE STADTPLANUNG: PRÄSENTATION DES FACHGEBIETS ENTWERFEN UND STADTPLANUNG DER TECHNISCHEN UNIVERSITÄT DARMSTADT

Das Fachgebiet Entwerfen und Stadtplanung steht für innovative Ansätze einer am Menschen orientierten Stadtplanung, mit dem Ziel, die notwendigen Transformationsprozesse hin zu inklusiven und gesundheitsfördernden Städten voranzubringen. Mehr als 25% Prozent der Gesundheit (d.h. körperliches und seelisches Wohlbefinden, Abwesenheit von Krankheiten, Möglichkeit zur Teilhabe und Persönlichkeitsentwicklung) lässt sich durch die Strukturen und Qualitäten der Wohnumgebung erklären. Gleichzeitig beträgt der Unterschied in der Lebenserwartung zwischen einzelnen Quartieren in bundesdeutschen Großstädten bis zu 8 Jahre. Unser Forschungsinteresse gilt den räumlichen Strukturen, Qualitäten und Transformationsprozessen von Städten und den vielfältigen Pfaden und Modifikatoren, in denen das alltägliche Lebensumfeld auf die Gesundheit der Bewohner*innen einzahlen. In aktuellen Projekten ("Urban Community Mental Health", "Architekturen Organisieren", "Playce – Spielangebote im städtischen Raum", "Bahnhofs. Quartier Biebrich – Nachhaltige Stadtentwicklung im Design für Alle", "Urban Design and Health", "Erholsame Boulevards", "Smart und Inklusive City") erforschen wir empirische und theoretische Grundlagen für die gesundheitsfördernde Stadtgestaltung, die Wirkungen von Mobilitätsexperimenten; wir erarbeiten Handlungsempfehlungen für und mit Kommunen, etwa zur Rolle des Design für Alle in der Stadtentwicklung und entwickeln digitale Werkzeuge, um die Menschen in Planungsprozesse einzubeziehen.

Тімохін В.О.,

*доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри Дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

КАФЕДРА ДАС НА ШЛЯХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Нашому університету 95 років, а нашій кафедрі – 35. За цей час кафедра пережила своє народження, дитинство та юність, вступила у зрілість. Прогресивний розвиток поступився сталому розвитку, тобто розвитку із зваженим поглядом у майбутнє, з думкою про нащадків, з переоцінкою власних сил, ресурсів, з акцентуванням на внутрішні резерви і синергійне співробітництво. Саме такий підхід до сталого розвитку, як перетворень в процесах синергійної взаємодії та самоорганізації всередині кафедри, її адаптації до швидкоплинних змін та інновацій зовні, дозволяє намітити орієнтири і шляхи усталення кафедральної діяльності у воєнний і повоєнний часи.

Найбільш знакові перетворення у сталому розвитку пов'язані у зверненні до ідей постіндустріального інформаційного суспільства, згідно яких центром розвитку суспільства стають університети з їх здатністю генерувати нові знання, створювати нові методи і технології у важливому секторі сталого розвитку – у креативній економіці. Науковий потенціал кафедри, де працюють чотири доктори архітектури і шість кандидатів архітектури, 5 викладачів є членами НСАУ і спілки дизайнерів України, дійсними членами УАА, спроможні виконати ці завдання у межах наукової держбюджетної теми «Проблеми і методи відновлення і розвитку архітектурно-містобудівного середовища в містах України.

До розробки цієї теми залучені провідні викладачі кафедри, докторанти та аспіранти, а також студенти, які навчаються за магістерською програмою. Результати цієї роботи висвітлені у більш ніж 50 статтях, в т.ч. у зарубіжних – біля 20, та у наукометричних виданнях – більш 25 публікацій. До розробки наукової теми, залучені співробітники кафедри містобудування, разом з якими готується до публікації монографія, яка присвячена сталому розвитку регіональних мереж осередків архітектурної спадщини України. З 2016 року кафедра організувала і провела 8 наукових конференцій, 4 студентські архітектурні конкурси ім. О. Плеханова,

прийняла активну участь у Міжнародному огляді-конкурсі випускників архітектурних і дизайнерських шкіл України.

Нажаль, ці наукові і творчі досягнення студентсько-викладацького колективу кафедри не в повній мірі впроваджено в практику сталого розвитку і його важливого сектору – креативної економіки. Щоби перейти з рейок волонтерських проєктів до реального і коштовного їх впровадження в життя, колектив кафедри повинен приділити значно більше зусиль у пошуку замовників на наукову і проєктну роботу, яку треба активізувати сьогодні у воєнний час, одразу після роковин заснування нашого університету і нашої кафедри.

УДК 72.01

Ковальська Г.Л.,
*доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри Теорії архітектури і архітектурного
проектування Київського національного університету будівництва і
архітектури*

ВІДБУДОВА УКРАЇНИ В ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ АРХІТЕКТУРИ І АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ

У 2025 році кафедра теорії архітектури і архітектурного проектування відзначає 35-річчя. Сьогодні у нашої країни складний період військового стану і попереду нас очікує довгий шлях відбудови. Але, як і всі ці роки, ми працюємо, удосконалюємось, намагаємось якісно навчати студентів. Викладачі і студенти кафедри займають активну позицію у відновленні країни. Поширеними темами для магістерських робіт стали теми, пов'язані з реабілітацією військових: «Формування архітектурно-планувальних рішень реабілітаційних центрів для постраждалих в результаті бойових дій», «Об'ємно-просторові рішення реабілітаційних центрів змішаного типу», «Структурно-функціональна організація швидкоспоруджувальних реабілітаційних центрів для військових», «Вплив психологічних аспектів на формування архітектури реабілітаційних центрів для учасників бойових дій». Також в сучасних реаліях ми звернули увагу на теми, пов'язані з підземною архітектурою: «Архітектурно-планувальна організація підземних виробничих комплексів», «Прийоми формування підземних

громадських центрів». Всі дипломні проекти наших студентів передбачають наявність підземного укриття. Для поглибленого вивчення особливостей такої споруди в концептуальне курсове проектування магістрів введено вивчення і розроблення проекту укриття. З'явилися і інші нові напрямки у дослідженнях магістрів, пов'язані із життям у військовий час і відбудовою країни: «Архітектурні принципи проектування лабораторних комплексів у науково-дослідних центрах біобезпеки», «Архітектурно-планувальна організація спортивних комплексів для підготовки паралімпійців», «Вплив соціальних процесів на об'ємно-планувальну структуру багатофункціональних комплексів», «Архітектурні прийоми реновації культурно-мистецьких комплексів в контексті післявоєнної відбудови» тощо. Кафедра є виконавцем меморандуму про співпрацю між Департаментом архітектури та містобудування Миколаївської міської ради і КНУБА, згідно з яким два роки поспіль магістри і бакалаври у своїх дипломних роботах виконують і презентують міськраді проекти з відбудови м. Миколаїв.

У 2023 році наші студенти 3 курсу під керівництвом викладачів Пекера А.Й., Олійник О.П. розробили декілька комплексних проектів з відбудови селища Мощун, яке постраждало на початку військових дій. Ці проектні матеріали розглядались в Департаменті містобудування і архітектури Київської обласної адміністрації. Студенти кафедри приймають активну участь у всеукраїнських і міжнародних конкурсах, спрямованих на відбудову України. Команда студентів кафедри під керівництвом викладача Кравченко І.Л. посіла друге місце з проектом «Рекреаційно-спортивний реабілітаційний простір для військових та цивільних для м. Полтава» у національному архітектурному проєкті Хакатон.

У 2024 році відбувся захід «Громади та міста дружні для людей», організований Програмою розвитку ООН. На заході були представлені інноваційні проєкти, розроблені командами Школи Універсального Дизайну, учасниками яких були аспіранти кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування Бачинський Данило і Мойсеєнко Артем. Програма спрямована на підготовку фахівців для інклюзивного відновлення України. Учасники курсу працювали над реальними проєктами у різних регіонах, впроваджуючи принципи універсального дизайну, безбар'єрності та доступності.

Як виконавці меморандуму, укладеного між Благодійним фондом «Балбек бюро» і КНУБА, у 2025 році ми розпочали співпрацю щодо

впровадження в освітню програму результатів реалізації проєкту RE:Ukraine Villages Університету, спрямованого на дослідження і збереження особливостей архітектури сіл України. Розпочалася робота з поселень Східної України, що найбільше постраждали від військових дій. Студенти різних курсів кафедри активно включилися в даний проєкт. У планах кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування подальша активна робота, спрямована на освітню діяльність, що відповідає сучасним викликам, пов'язана з науковими дослідженнями і реальним проєктуванням для відбудови нашої країни.

УДК 72

Рябець Ю.С.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри Дизайну архітектурного середовища

Київського національного університету будівництва і архітектури

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ШЕМСЕДІНОВА ГАФАРА ІРФАНОВИЧА

Гафар Ірфанович Шемседінов (1952-2008) запам'ятався як професійний педагог, щирий наставник, принциповий архітектор, талановитий художник та просто чудова людина, з якою було цікаво спілкуватись та переймати досвід.

Виходець з кримсько-татарської родини, Гафар Ірфанович був палким патріотом України. Успадкувавши талант від батька, Ірфана Гафаровича Шемседінова – відомого радянського архітектора і художника, а також викладача, професора архітектурного факультету Київського державного художнього інституту, Гафар Ірфанович був також талановитим художником. Багато його художніх робіт присвячені пейзажам та архітектурі Києва та Криму. На кафедрі зберіглось декілька його художніх робіт – пейзажі та пам'ятки київської архітектури виконані аквареллю та пастеллю.

Гафар Ірфанович народився в 1952 році у Києві. З 1969 по 1975 навчався в Київському художньому інституті на факультеті архітектури, з 1980 по 1984 роки — в аспірантурі. У 1987 році захистив кандидатську дисертацію присвячену мобільній архітектурі. У 1993 році він стає

доцентом кафедри дизайну архітектурного середовища Київського національного університету будівництва і архітектури, у 2007 році - професором. Протягом роботи на кафедрі вів активну наукову та викладацьку діяльність. Під його керівництвом на кафедрі дизайну архітектурного середовища захищено чотири кандидатські дисертації.

Сферою наукових і практичних інтересів Гафара Ірфановича була мобільна архітектура, цікавість до якої він прищеплював своїм студентам та аспірантам. Активно працював над впровадженням мобільних будівель в практику, так в творчому колективі КиївЗНДІЕПу, разом з архітекторами Чернявським В., Гайдученею О. та іншими, було розроблено систему «АКТИВ» - легку збірно-розбірну конструктивну систему для громадських будівель на основі змінюваної гексогональної сітки колон. На базі цієї системи був реалізований проєкт кафе на 150 місць у парку Партизанської слави у Києві, де Гафар Ірфанович є одним з авторів проєкту.

У 2007 році ним був виданий навчальний посібник «Проектування мобільних будівель» де зібраний досвід проектування і будівництва різних типів мобільних будівель і споруд, викладена типологія мобільних будівель та окреслені перспективи їх застосування.

Нажаль, через хворобу Гафар Ірфанович рано пішов з життя, залишивши багато творчих і наукових справ незакінченими. Але кафедра продовжує розвивати тему мобільної архітектури в наукових дослідженнях викладачів, у курсовому та дипломному проектуванні, пам'ятаючи про майстра, архітектора, педагога та колегу Гафара Ірфановича Шемседінова.

УДК 721.001

Гарбар М.В.,
*кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри Дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-АРХІТЕКТОРІВ

Сучасні технології стали невід'ємною частиною архітектурної освіти, докорінно змінивши підхід до навчання студентів. Використання цифрових інструментів дозволяє поєднувати традиційні методи викладання з

інтерактивними платформами, що сприяє глибшому розумінню архітектурних процесів, покращує сприйняття простору та розвиває навички практичного досвіду. Використання інноваційних інструментів дозволяє студентам не тільки вивчати теоретичні основи, а й створювати реалістичні моделі, аналізувати конструктивні особливості будівель та оптимізувати проєктні рішення. Сучасні технології допомагають створити навчальний процес, максимально наближений до реальних умов професійної діяльності, що дозволяє студентам не тільки освоювати теоретичні знання але й практичні навички.

Раніше основними засобами навчання були креслення на папері, фізичні макети та традиційні лекційні методи. Традиційні креслення та макети не завжди дають можливість повною мірою оцінити просторові характеристики проєкту. Сучасні технології, такі як BIM, VR/AR та 3D-візуалізація, дозволяють створювати інтерактивні моделі будівель, що дає можливість студентам оцінювати свої об'єкти в реальному масштабі та в реальних умовах використання.

У сучасних умовах технології стали не лише допоміжним засобом, а й повноцінною частиною навчального процесу, що впливає на методику викладання. Технології можуть значно підвищити рівень підготовки студентів за рахунок інтерактивного навчання, візуалізації архітектурних рішень та використання алгоритмів оптимізації проєктування. Таким чином, їхня роль є фундаментальною для формування висококваліфікованих архітекторів нового покоління.

Архітектура – це не лише мистецтво, а й наука про організацію простору. Студенти, які використовують сучасні технології, вчаться краще розуміти взаємозв'язок форм, матеріалів та конструктивних рішень.

Сучасний ринок праці вимагає від архітекторів не лише творчого підходу, а й знань програмного забезпечення, методик цифрового моделювання та автоматизованого проєктування. Випускники, які вільно володіють сучасними технологіями, мають значно вищі шанси на успішне працевлаштування. Впровадження сучасних технологій у навчання архітекторів є необхідним для високого рівня освіти, роблячи її більш практичною, інтерактивною та сучасною.

Меженна Н.Ю.,

кандидат архітектури, доцент

Русевич Т.В.,

кандидат архітектури, доцент,

Зиміна С.Б.,

кандидат архітектури, професор,

Ушаков Г.Н.,

кандидат архітектури, доцент,

доценти кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування

Київського національного університету будівництва і архітектури

МЕТОДИ ВІДНОВЛЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЕЛЬ У ПОСТРАЖДАЛИХ МІСТАХ УКРАЇНИ

Відновлення, реконструкція чи нове будівництво в містах, що зазнали воєнних руйнувань, є складним процесом. Проєктувальники стикаються з викликами: визначення історичного періоду відновлення, стан конструкцій, відповідність сучасним нормам та інтеграція нових функцій.

Основні чинники, що впливають на вибір підходу: історична цінність об'єкта та місця, рівень руйнувань, вплив середовища, актуальність та трансформація функції. Відповідно визначимо методи відновлення:

1. Нове будівництво – створення сучасних об'єктів на місці зруйнованих:

- інноваційна архітектура без історичних алюзій;
- цитування форм чи мотивів попередньої забудови;
- поєднання традиційних матеріалів із сучасними рішеннями;
- інтеграція екологічних технологій.

2. Інтегральна реконструкція – збереження частини історичної будівлі з додаванням нових елементів:

- включення збережених фрагментів до нової структури;
- використання старої будівлі як ядра нового комплексу;
- поєднання історичної та сучасної забудови.

3. Реставрація – повернення будівлі до первісного вигляду або певного історичного періоду:

- аварійні роботи та консервація;
- музеєфікація руїн як меморіал;
- реконструкція з мінімальним або видимим втручанням;

- повне відтворення будівлі («міметична реконструкція»);
- цифрова реконструкція віртуальними засобами.

Кожен метод має свої переваги та обмеження. Остаточне рішення залежить від історичного значення об'єкта, рівня його руйнації, потреб громади та економічних можливостей. Раціональне поєднання традиційних реставраційних підходів та інноваційних технологій дозволить зберегти культурну спадщину, забезпечуючи при цьому сталий розвиток міст.

УДК 72.01.02

Зінов'єва О.С.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри Дизайну архітектурного середовища

Київського національного університету будівництва і архітектури

ПАТЕРНИ ТА АДАПТАЦІЯ В МЕТОДОЛОГІЇ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ

Порівняння методу патернів Крістофера Александера та архітектурних методологій Алехандро Заєра-Поло розкриває два впливові, але контрастні підходи до проєктування в архітектурному середовищі.

Метод патернів Крістофера Александера, створений завдяки таким фундаментальним працям, як «Мова патернів» та «Нотатки про синтез форми», наголошує на структурованому, орієнтованому на користувача підході, що ґрунтується на позачасових патернах, які резонують з людським досвідом та потребами. Його філософія виступає за цілеспрямований, науково обґрунтований процес проєктування, який інтегрує принципи, почерпнуті з традиційних практик, з метою створення просторів, що сприяють розвитку спільноти та зв'язків.

На противагу цьому, методи Алехандро Заєра-Поло відображають критичне ставлення до сучасних суспільних та економічних викликів, особливо в сучасному кризовому середовищі. Його роботи представляють таксономію архітектурних практик, яка підкреслює чутливість до культурного, технологічного та політичного контекстів, демонструючи перехід до більш гнучкого та спільного процесу проєктування. Інноваційний фокус Заєра-Поло на соціально-політичних наслідках архітектури, зокрема через такі концепції, як «конверт» та використання

тематичного мапування, відрізняє його підхід від методології Александера, що базується на шаблонах.

Різниця між їхніми методологіями викликала помітний дискурс в архітектурній теорії та практиці. Акцент Александера на усталених патернах контрастує з прихильністю Заєра-Поло до адаптивних і чутливих проєктів, які враховують складнощі сучасного життя. Ця різниця піднімає критичні питання про роль традицій та інновацій в архітектурі, а також про відповідальність архітекторів у вирішенні сучасних суспільних проблем.

У впливовому есе під назвою «У 21 столітті» Заєра-Поло пропонує таксономію сучасних архітектурних практик. Ця система має на меті класифікувати нові форми архітектурної діяльності, що з'явилися у зв'язку з економічними викликами. Його аналіз підкреслює, як ці нові практики суттєво відрізняються від тих, що були поширені до черги криз, пропонуючи перехід до більш тонкого розуміння архітектурної відповідальності та ідентичності.

Діаграма «Політичний компас» розроблена Заєра-Поло разом та Гільєрмо Фернандесом-Абаскалем, призначена для контекстуалізації нових архітектурних практик у спектрі політичних та ідеологічних позицій. Ця вправа мала на меті виявити складні взаємозалежності та самосприйняття цих позицій, надаючи архітекторам рефлексивний інструмент для взаємодії з їхніми суспільними ролями. «Політика конверту» є іншим ключовим аспектом методології Заєра-Поло, а саме зосередженість на концепції «оболонки» в архітектурі, яка охоплює не лише фізичну оболонку будівель, але й соціально-політичні наслідки архітектурного проєктування. Як архітектурні оболонки можуть бути посередниками між публічною та приватною сферами, вирішуючи ширші суспільні проблеми. Заєра-Поло робить сильний акцент на дослідженнях як фундаментальному елементі архітектурної практики. Його підхід передбачає широкі теоретичні розвідки та емпіричні дослідження того, як архітектура взаємодіє з різними зовнішніми факторами. Ця методологія відображає перехід від суто естетичних міркувань до ширшого розуміння.

Філософія дизайну Александера ґрунтується на принципах, взятих із робіт Декарта. Його методологія передбачає розбиття проблем проєктування на менші компоненти, використання теорії множин і теорії графів для аналізу цих елементів окремо перед їх синтезом у цілісне рішення. Центральними в теорії Александера є «П'ятнадцять принципів», які служать для досягнення гармонійного дизайну. Ці принципи — від

«Рівнів масштабу» до «Нерозділення» — підкреслюють характеристики, які сприяють відчуттю єдності та органічної якості в архітектурі. Зосередженість Александера на участі користувачів дозволяє інтегрувати різноманітні потреби та вподобання, позиціонуючи архітектора як керівника та фасилітатора в процесі проєктування.

Підхід Заера-Поло, навпаки, відзначається критичним аналізом сучасних суспільних викликів і відповіддю на динаміку розвитку глобалізації та технологій. Його методологія виступає за процес спільного проєктування, який підкреслює важливість контексту та соціально-політичні наслідки архітектурних рішень. На відміну від Александера, який значною мірою спирається на традиційні шаблони, робота Заера-Поло часто включає інноваційні форми репрезентації, такі як багат шарові тематичні карти та інтерпретаційна картографія, щоб досліджувати динаміку відносин у практиках проєктування. Цей підхід відображає намір адаптуватися до місцевих непередбачених ситуацій, аналізуючи ширші системні впливи, таким чином сприяючи більш плавній та чутливій архітектурній практиці.

Хоча і Александер, і Заера-Поло віддають пріоритет ролі користувача та контексту в процесі проєктування, їх методології значно розходяться в фокусі. Шаблони Александера базуються на позачасовій якості, яка спрямована на зв'язок користувачів із їхнім середовищем через структурований набір принципів. Навпаки, методи Заери-Поло є більш гнучкими та адаптивними, підкреслюючи необхідність реагування архітектури на сучасні суспільні зміни та складності сучасного життя. Ця різниця в перспективі підкреслює ширший дискурс в архітектурі щодо балансу між традиційними фреймворками та інноваційними, адаптивними методами проєктування.

СЕКЦІЯ
КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 711.4.01

Ольховська О.В.

*кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри Дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

**ДИЗАЙН СУЧАСНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРОСТОРУ В
КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ МІСТ**

Сучасні архітектурні критики вважають нежиттєздатним для сучасного різноманітного діапазону міського життя фіксований публічний простір що був історично сформований, тому є потреба більш детально провести аналіз його сучасного існування.

Саме термін «публічний простір» достатньо часто тлумачать як «місце зібрання», яке є елементом ширшої концепції соціального простору. Але за словами Маргерет Кроуфорд «жоден фізичний простір не може представляти повністю інклюзивний «простір демократії»», тобто не може вмістити всі запити всіх верств суспільства. Крім того політичні та соціальні потреби та форуми для висловлювання тепер доступні з дому, що відображено в заяві Майкла Соркіна та Майка Девіса про «кінець громадського простору» та «знищення будь-яких справді демократичних міських просторів». За визначенням Соні Курньє публічний простір – це «відкритий простір, в якому є вільний доступ для всіх і який призначений для будь-якої діяльності, необхідної чи просто для дозвілля. Це автономна частина міської тканини, з якою вона може взаємодіяти. Однак, у принципі, міський публічний простір пов'язаний з мережею інших просторів і завжди пов'язаний із своїм оточуючим середовищем». Рамон Олденбург пропонує концепцію, що трактує публічний простір як місце для соціальної взаємодії, яке забезпечує психологічний комфорт та емоційну підтримку людей поза домом і роботою. Соня Курньє підкреслює, що публічний простір на початку XXI століття сприймається як самостійний об'єкт завдяки новим формам, матеріалам і призначенням, що надає пріоритет в матеріальній реалізації його дизайну перед архітектурою й урбаністикою. В той же час

публічний простір як об'єкт є елементом загальної мережі містобудівного утворення, таким чином дизайн публічних просторів є результатом парадоксальної взаємодії, що відображає сучасне коливання між локальним і глобальним, таким чином воно має тенденцію стати водночас сингуляризованим та універсалізованим.

УДК 72

Завада В.Т.,

*доцент кафедри Дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури*

ПОШУКИ РЕГІОНАЛЬНОГО СТИЛЮ У СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ

Серед найцікавіших тенденцій і течій сучасної архітектури особливе місце посідають дедалі більш наполегливі пошуки здчими якісно нових підходів, засобів та самої концепції виявлення регіональної своєрідності архітектурного середовища. Важливо відзначити, що усвідомлення причин і самої анатомії процесів регіоналізації культури особливо важливо зараз, в період її дедалі більшої глобалізації, значною мірою пояснюючи причини помітного посилення інтересу до феномену територіальної неоднорідності культури і, зокрема, активні пошуки здчими нових шляхів та засобів його відображення в архітектурному середовищі.

До першопроходців новітнього архітектурного регіоналізму, на наш погляд, доцільно віднести італійського здчого Луїджі Вієтті з його стилем «смарагдового берега» (власної версії т. зв. «нового середземноморського стилю»), який одержав яскраве втілення у створеному за його проектом у 1960-х рр. курортному містечку Порто-Черво на о. Сардинія і, передусім, його головній архітектурній перлині – церкві Стелла Маре. Трохи пізніше, у 70-х рр., іспанським архітектором Антоніо Сінтесом розпочалися пошуки «балеарського» варіанту «середземноморського стилю», які знайшли своє втілення у проекті містечка Бінібека на о. Менорка. Ще пізніше, у 90-х рр., далеко за межами Старого Світу, в Океанії, за проектом архітектора Ренцо Піано було створено Культурний центр у Нумеа на острові Нова Каледонія – один з найкращих зразків нового регіонального стилю в архітектурі, який

у 1998 р. одержав Прітцерівську премію в галузі будівельного мистецтва. Наведені приклади, звичайно, не вичерпують існуючого різноманіття концепцій і засобів регіоналізації сучасної архітектури, проте навіть такий побіжний погляд на чималий досвід вітчизняних і зарубіжних зодчих в цій галузі свідчить про необхідність його всебічного вивчення і використання для виявлення регіональної своєрідності архітектурного середовища.

УДК 725

Сало В.В.,

док. філософ., асистент кафедри

Дизайну архітектурного середовища

Київського національного університету будівництва і архітектури

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РЕНОВАЦІЇ ПІДЗЕМНИХ БУНКЕРІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Актуальність реновації підземних захисних споруд полягає у необхідності їх відновлення, що стрімко зростає у зв'язку з глобальними викликами сучасності: стрімкою урбанізацією, різкими змінами клімату, збройними конфліктами та військовими діями в Україні та на Близькому Сході, ризиками протистояння ядерних держав. Мета дослідження полягає у визначенні сучасних тенденцій реновації підземних захисних споруд.

Одним з прикладів реновації підземного бункеру часів Другої світової війни є проєкт Growing Underground. Екологічна ферма, що займає площу близько 8 000 м², розташована у м. Лондон, Великобританія на глибині 33 м, де постійні значення температур та вологості дозволяють створити оптимальні умови для вирощування культур. Використання гідропонних та аеропонних технологій вирощування дозволяють мінімізувати витрати води та землі. Ще одним підземним бункером на території Великобританії став Військовий штаб центрального уряду (The Central Government War Headquarters (CGWHQ)) у м. Коршам, графство Вілтшир, також відомий як «Берлінгтонський Бункер», «Ділянка 3», «Стоквелл». Розташований на глибині 37 м під землею як надзвичайний урядовий військовий штаб Сполученого Королівства – центр альтернативної резиденції влади за межами Лондона під час ядерної війни або конфлікту з Радянським Союзом – бункер простягався на понад 97 км доріг та був спроектований для

розміщення вищого політичного та військового керівництва, монархів та цивільних, здатний вмістити до 4 тис. чоловік одночасно. Комплекс розподілений на 22 зони, серед яких розширена зона 17 мала належати представникам Королівської Родини. Підземний комплекс забезпечений системами вентиляції, водопостачання, мав власні електростанції та залізничне сполучення з Лондоном для швидкої евакуації. Частиною комплексу наразі володіють приватні компанії, також є пропозиції перетворення його у туристичний об'єкт чи підземний дата-центр. Досвід створення підземного дата-центру має Швеція. Колишнє ядерне бомбосховище розташоване на глибині 30 м у м. Стокгольм було модернізоване для розміщення серверів та офісних приміщень. Воно займає площу 1110 м².

Одне з найбільш укріплених підземних сховищ часів Холодної війни розташоване під містом Ротенштейн, Німеччина займає площу понад 30 тис. м² та перепрофілюється у житлові споруди. Підземний комплекс включає понад 23 тис. м² вибухозахищених житлових приміщень; і ще 4 079 м² наземних офісів, квартир, складських будівель і власного залізничного депо. Загальна довжина безперервних тунельних камер становить понад 5 кілометрів. Гакенберзька Фортеця є однією з найбільших та найважливіших частин Лінії Мажино, оборонної лінії, що була збудована в регіоні Лотарингія, Франція, на кордоні з Німеччиною у 1930-ті роки. Фортеця складається з 19 підземних блоків, 15 з яких є бойовими, з'єднаних 3,5 км електрифікованої залізниці. У тунелях розміщувалися артилерійські установки, казарми, запаси боєприпасів, електрогенератори, складські приміщення та лікарня. У 1990-х роках фортецю було реконструйовано та відкрито для публіки як музей Холодної війни, втім частина підземних блоків досі використовуються з військовою метою. Під час реновації були встановлені осучаснені системи освітлення та вентиляції, значна частина конструкцій збережені.

Аналіз світового досвіду показав, що реновація підземних захисних споруд є актуальним питанням сучасності не лише для європейських країн у післявоєнний період, а й для відновлення України шляхом освоєння підземного простору. Сучасні тенденції реновації полягають у відновленні бункерів як багатофункціональних об'єктів: сільськогосподарські споруди, дата-центри, туристичні об'єкти, культурні центри, житлові простори; збереженні культурної та історичної спадщини, захист критичної та цивільної інфраструктури від зовнішніх пошкоджень.

МОДЕЛЮВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТИМЧАСОВИХ ПОСЕЛЕНЬ ДЛЯ ВПО

Аналіз планувального досвіду тимчасових поселень різних типів дозволяє визначити ієрархію умов та факторів, що впливають на їхній розвиток. Вони поділяються на два рівні: умови процесу та фактори містобудівної системи.

Перший рівень охоплює: Міграційні умови (причини виникнення, географічний рух, культурні особливості); Безпекові умови (фізична, психологічна, правова, соціальна безпека); Умови стабільності (забезпечення базових потреб, можливості розвитку).

Другий рівень включає: Демографічні, соціально-економічні та культурні фактори; Містобудівні, виробничо-обслуговуючі, транспортно-комунікаційні аспекти; Природно-кліматичні особливості регіону.

Сталий розвиток тимчасового поселення оцінюється за допомогою алгоритму розрахунку індексу соціо-економіко-екологічного розвитку територій (ІСЕЕРТ), який графічно моделюється для балансу складових.

Методологія розміщення поселень враховує зв'язки з постійними населеними пунктами, що визначає розвиток інфраструктури та громадських ядер. Архітектурно-планувальна організація поселення передбачає поступове розширення, шляхом територіального зростання, від житлового комплексу (до 500 осіб) до тимчасового міста (5 тис.+). Види структур поселення за типом концентрації: моноцентрична, поліцентрична та мультицентрична.

Основні принципи архітектурно-планувальної організації поселення: безпека (моделювання загроз), сталість (баланс соціальних, економічних, екологічних аспектів), гармонійність (компактність, модульність), регіональна відповідність (партисипативне проектування).

Жагіріна Т.С.,
магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА,
Зінов'єва О.С.,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри Дизайну архітектурного середовища КНУБА

ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЦІЇ БІОТЕХНОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ В СУЧАСНЕ ЕКОПОСЕЛЕННЯ

Принципи інтеграції біотехнологічного центру в сучасне еко-поселення можуть включати: екологічність, гармонію з ландшафтом, енергоефективність, ресурсозбереження, соціальну взаємодію, економічну доцільність та перспективність інноваційних досліджень. Актуальність інтеграції біотехнологічного центру в сучасне еко-поселення визначається необхідністю реалізації концепції сталого розвитку, збереження природних ресурсів і зниження негативного впливу людини на довкілля. Сучасні поселення повинні прагнути до енергетичної незалежності, активно використовуючи біотехнології для зменшення екологічного сліду життєдіяльності мешканців.

Важливими архітектурними рішеннями при цьому є гармонійне поєднання споруд з природним середовищем, врахування місцевого рельєфу, клімату та особливостей ландшафту. Впровадження екологічних будівельних матеріалів, біокліматичного дизайну, вертикального озеленення фасадів і зелених дахів допоможе знизити енергоспоживання будівель, підвищить екологічну безпеку і створить комфортний життєвий простір. Застосування сучасних біотехнологій дозволяє впроваджувати органічні цикли виробництва добрив та біопалива, очищувати природні ресурси за допомогою біоремедіації, розвивати екологічні методи вирощування харчових продуктів (аквапоніка, гідропоніка, вертикальні ферми).

Не менш важливими є соціальні аспекти інтеграції біотехнологічного центру – створення архітектурних просторів для освітніх, просвітницьких заходів та соціальної взаємодії, що підвищує екологічну свідомість мешканців. Центр також забезпечує економічний розвиток поселення завдяки створенню нових робочих місць та прибутку від продажу екологічної продукції і послуг.

Крім того, перспективні дослідження в галузі біотехнологій можуть бути використані не тільки в екології, але й для розвитку медицини, зокрема для створення новітніх біоматеріалів та інноваційних виробів у сфері протезування та імплантації кінцівок, що значно розширює потенціал таких центрів.

УДК 711.4

Панасюк Є.В.,
магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА,
Наукові керівники: Зінов'єва О.С.,
кандидати архітектури, доцент,
Рябець Ю.С.,
кандидати архітектури, доцент,
доценти кафедри Дизайну архітектурного середовища КНУБА

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОСЕЛЕННЯ ДЛЯ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Питання планування поселень для переселенців набуває особливої актуальності в умовах сучасних викликів, пов'язаних з війнами, природними катастрофами та соціальними кризами. Важливими аспектами планувальної організації є місткість та масштабованість, що дозволяють адаптувати до змінних потреб. Класифікація поселень для переселенців може здійснюватися за кількома критеріями. За тривалістю функціонування виділяють тимчасові (модульні містечка, мобільні житлові комплекси) та постійні поселення (інтегровані житлові квартали, нові міста та селища, кооперативні екопоселення). Тимчасові поселення, як правило, мають обмежену місткість і розраховані на швидке розгортання, тоді як постійні поселення проєктуються з урахуванням довгострокових потреб.

Просторово-планувальна структура визначає компактні (концентричні, кластерні), лінійні (вздовж транспортних коридорів, берегові) та радіально-модульні типи поселень. Компактні поселення забезпечують високу щільність населення, але можуть бути обмежені в можливостях масштабування. Лінійні та радіально-модульні структури, навпаки, дозволяють поетапне розширення та збільшення місткості.

Планувальні принципи формування поселень включають функціональне зонування (житлові, громадські, рекреаційні, виробничі зони), модульність та гнучкість (трансформація конструкцій, перепрофілювання приміщень), інтеграцію з навколишнім середовищем, розвиток соціальної інфраструктури (освітні, медичні заклади, місця праці) та транспортну доступність (громадський транспорт, велодоріжки).

Розвиток поселень для переселенців – це динамічний процес, що відображає еволюцію від екстрених заходів до довгострокових рішень. Від кластерів (швидкий притулок) до модульних містечок (тимчасове житло), житлових кварталів (постійне проживання) та повноцінних міст.

УДК 725.5

Друзенко І.О.

магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Тімохін В. О.

доктор архітектури, професор,

професор кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ АРХІТЕКТУРНО-СЕРЕДОВИЩНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЖИТЛА

Історичний розвиток соціального житла для малозабезпечених верст населення пов'язаний з етапами розвитку людства та різних економічних, природних, антропогенних причин. Найбільш сильним поштовхом до розвитку доступного житла була війна. Так у повоєнний період, починаючи з 1950-х років, активізувалось масове будівництво соціального житла у відповідь на гостру житлову кризу. Одним із ключових підходів стало панельне будівництво, що дозволяло швидко та економічно зводити багатоквартирні будинки. У СРСР це втілювалося у «хрущовках» - компактних, функціональних, але малих за площею квартирах, будинках і відповідних мікрорайонів. Подібні моделі, відомі як PLATTENBAU у Німеччині чи BANLIEUES у Франції, набули поширення, проте часто спричиняли соціальну ізоляцію та занепад інфраструктури. У 1960-х роках з'являються амбітніші експерименти, зокрема, проєкти в стилі бруталізму, подібні UNITÉ D'HABITATION Ле Корбюзьє, що пропонували вертикальні міста з розвиненою інфраструктурою. Однак, через нестачу гнучкості та

людяності такі підходи зазнали критики. Наприкінці XX століття починається переосмислення соціального житла: міста переходять до змішаних житлових комплексів, які інтегрують різні соціальні групи, підвищують рівень комфорту та враховують екологічні аспекти.

Соціальне житло можна класифікувати за декількома основними напрямками. Конструктивні рішення для житлових будівель: панельні будинки (Plattenbau, хрущовки); монолітно-каркасні будівлі; модульні та контейнерні будинки (тимчасове соціальне житло); дерев'яні та екологічні будівлі (сучасні тенденції). Архітектурна виразність економно обмежувала художні образи та вибір архітектурних стилів, серед яких: функціональне житло (модернізм, бруталізм) – мінімалізм, строгі геометричні форми, переважно з бетону (Unité d'Habitation Ле Корбюзьє); історичний стиль (із збереженням регіональних особливостей, екологічне та біофільне житло, де поєднуються природні матеріали, озеленені фасади, та ін. Сучасні підходи до архітектурно-середовищної організації соціального житла дедалі більше орієнтуються на потреби конкретних соціальних груп, враховуючи зміни у структурі родини. Адресне проектування передбачає створення житлового середовища, пристосованого до потреб певних категорій населення. Наприклад, для людей з інвалідністю житло має включати безбар'єрний доступ, для літніх людей передбачаються простіші планування, зони медичного обслуговування та спільні простори для соціальної взаємодії. Житло для багатодітних сімей – квартири з окремими зонами для дітей та двориками. Демографічні зміни, такі як скорочення середнього розміру родини, старіння населення, міграція та урбанізація, впливають на організацію житлового середовища та вимагають ефективних методів, таких як гнучкі та трансформовані планування, які дозволяють адаптувати квартири до зміни складу сім'ї.

Сучасне соціальне житло відходить від одноманітних масивів на користь стійких, гнучких та інтегрованих рішень, що формують якісне міське середовище. Нові підходи та реформування уявлень про соціальне житло мають розвиватися у напрямі слідування концепції сталого розвитку: екологічності житлового середовища (екоквартали, "розумні міста"); формування житлових комплексів з підвищенням різних соціальних груп для створення інклюзивного середовища; запровадження модульного будівництва та 3D-друку будівель; створення житлового середовища, обладнаного сучасними цифровими технологіями, автоматизованими системами управління енергоспоживанням.

Черкаоун Семмоуни Гиба

магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА,

Науковий керівник: Ольховська О.В.,

кандидат архітектури, доцент

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ТОРГОВЕЛЬНО- РОЗВАЖАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ

Сучасний досвід проектування торгово-розважальних центрів значно розвинувся протягом останніх десятиліть, адаптувався до споживчих тенденцій, технологічних інновацій та екологічних проблем. Сучасні торгові центри стали багатофункціональними просторами, де торгівля, розваги та послуги перетинаються задля забезпечення унікального проведення часу споживачів.

Метою цієї роботи є дослідження середовищного підходу в організації сучасних торгово-розважальних центрів та вплив на них диверсифікації та адаптації до місцевого попиту. В цьому сенсі вартий уваги аналіз історичного розвитку торговельного центру «Галерея Лафайєт» (Galeries Lafayette) у Парижі (Франція), що демонструє еволюцію яку зазнав центр від часів започаткування у 1894 році до теперішнього часу. Будівля торговельного центру розташованого на бульварі Осман у м. Париж, була придбана в рамках розширення торговельного центру, де у жовтні 1912 року відбулося урочисте відкриття. Будівля складалася з 96 бутиків, чайної, бібліотеки та перукарні і мала п'ять поверхів, балкони та великий скляний купол у стилі модерн що мав 43 метри від землі. При будівництві торгового центру були використовувані дуже сучасні на той час будівельні матеріали, а декори створювали художники Едуард Шенк (металеві балки з квітковими мотивами), Жак Грюбер (неовізантійські вітражі) і Луї Мажорель (залізна обробка балконів і тришарових сходів). Концепція розкішного базару, яку придумали її засновники Теофіл Бадер і Альфонс Кан, користувалася успіхом у Парижі через що власники експортували цю концепцію в інші країни, зокрема в Марокко, яке тоді перебувало під протекторатом Франції. Власники французької компанії «Парі-Марок» у Королівстві Марокко, мали на той час новозбудовану будівлю в центрі Касабланки, на Place de France,

де на першому поверсі встановили «Сучасні магазини» з анотацією внизу: «філії Galeries Lafayette Paris». З того часу історія Galeries de Casablanca була тісно пов'язана з історією будівлі, яка побудована за проєктом «батьків бетону», відомих архітекторів, братів Огюста та Гюстава Перре. Ця архітектурна перлина є однією з перших будівель сучасної Касабланки.

У 1953 році Галерея Лафайєт урочисто започаткувала новий підхід у торгівлі, запустивши першу з довгої серії виставок. В подальшому, 1958 році, була запущена маркетингова стратегія «ТРИ ДНІ», завдяки чому впродовж трьох днів актуальні та якісні речі продавалися за надзвичайно низькими цінами. Сама будівля зазнала реконструкції - у 1950-х роках було встановлено перші ескалатори та додано два поверхи. У 1984 році центральний цокольний поверх був перебудований для відкриття престижних бутиків. У 2012 році, до сторіччя її побудови, було встановлено нову систему освітлення, автором якої є художник Янн Керсале.

Таким чином, впродовж всього існування торговельно-розважального центру «Галерея Лафайєт» зазнають розвитку як його функціональні та організаційні рішення, так й до архітектурно-художнього образу будівлі залучаються нові, сучасні дизайнерські підходи.

УДК 727.7:7

Кхулані Ідріссі Хіба

магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА,

Науковий керівник: Ольховська О.В.,

кандидат архітектури, доцент

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ МУЗЕЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Метою цієї роботи є дослідження особливостей проєктування сучасних музейних комплексів для визначення методів та прийомів їх об'ємно-планувальних рішень.

В результаті аналізу світового досвіду проєктування сучасних музейних комплексів було виявлено такі типи підходів до їх архітектурно-середовищної організації:

По-перше визначення музейного комплексу як всесвітнього культурного центру. Такий тип може бути домінантою у містобудівному середовищі, прикладом чого є галерея Tate Modern у Лондоні, побудована за проектом арх. бюро Herzog & de Meuron в два етапи. У новому проекті архітектори вибрали більш закриту форму, що піднімається від трапецієподібної основи і закінчується квадратом, і цеглу як матеріал для фасаду, що дозволяє виділити музей серед навколишнього середовища. Концепція нової будівлі полягала у тому, щоб переосмислити музей ХХІ століття, об'єднавши навчальні, демонстраційні та соціальні функції. За концепцією архітекторів ця вежа зі скла та бетону стала містобудівною домінантою району та вважається найбільшим культурним проектом Великобританії.

По-друге практикується будівництво динамічного типу музеїв, у яких, завдяки сучасним технологіям та новітнім підходам до організації функціонального процесу, створюється архітектурний простір із невизначеними межами, що дозволяє органічно використовувати навколишнє містобудівне середовище. Прикладом такого типу є музей Мома у Нью-Йорку (США), що має багату історію розвитку архітектурного простору. Перша будівля музею була запроектована архітекторами Філіпом Гудвінім та Едвардом Дюреллем Стоуном у 1939 році і мала п'ять принципів архітектури, сформульовані Ле Корбюзьє: вільний фасад, стовпи-опори, стрічкове скління, плоска покрівля та вільне планування. 1984 року в межах масштабного розширення архітектор Сезар Пеллі представив проект, що передбачав реконструкцію існуючих просторів, нове крило та будівництво 56-поверхової музейної вежі. У 1997 році музей провів капітальний ремонт та розширення, розроблені японським архітектором Йосі Танігуті спільно з архітектурною фірмою Kohn Pedersen Fox, який зберіг всі аспекти попередніх перебудов, виділивши в них несподівані ракурси. Таким чином зовнішні атрибути сучасності поєднуються із прагматикою: конструкція дозволяла створювати будь-які конфігурації простору для різних потреб. Головна концепція МоМА — сучасне мистецтво, межі якого постійно зсуваються, що робить музей надзвичайно впливовим. У музеї немає постійної експозиції, він розрахований на роботу з виставками, багато з яких відіграли важливу роль у розвитку мистецтва.

По-третє виокремлена концепція «Стіни без музею», що дозволяє архітектурній формі таких музеїв претендувати на скульптурну форму, характерну для деконструктивізму, завдяки чому сама будівля стає головним експонатом. Як приклад можна розглядати будівлю музею Гуггенхайма в Більбао, що побудована у 2005 році за проєктом архітектора Френка Гері. Архітектурна форма є поєднанням безлічі різних за величиною і формою архітектурних обсягів, загальна композиція будівлі побудована навколо центрального атриуму заввишки 55 метрів. Внутрішні простори різноманітні і поряд із десятима прямокутними залами тут є приміщення найнесподіваніших форм.

Таким чином, сучасні музейні комплекси зазнають розвитку як в організації процесу його функціонування, так й в застосуванні різних підходів стосовно їх архітектурно-середовищної організації.

УДК 72

Хаула Ессааї

магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Праслова В.О.,

кандидат архітектури, доцент

кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНИХ КОМПЛЕКСІВ

Сучасні спортивні комплекси стикаються з низкою викликів: розрізненість архітектурних рішень, надмірні витрати на будівництво та експлуатацію, швидке моральне застаріння. Це зумовлено ігноруванням ключових принципів організації простору. Для подолання цих проблем запропоновано принципи: модульності, трансформативності та функціональної варіантності. *Принцип модульності* передбачає використання уніфікованих модулів (6х6 м, 12х12 м) для стандартизації елементів (трибуни, обладнання, зони відпочинку). До переваг належать скорочення витрат за рахунок уніфікації, збільшення швидкості будівництва через збірні індустріальні конструкції. Вдалим прикладом є Олімпійський стадіон у Токіо, що демонструє принцип за рахунок

застосування модульних трибун, трансформованих зон в межах архітектурно-планувальної організації. *Принцип трансформативності* спирається на гнучкість простору завдяки механізованим системам (рухомі дахи, трибуни, перегородки). Це дозволяє адаптувати комплекс під різні події (спорт, концерти, виставки), оптимізувати терміни експлуатації елементів. Зокрема, Стадіон «Тоттенгем Готспур» (Лондон) та його унікальне рухливе футбольне поле. *Принцип функціональної варіантності* комбінує спортивні, розважальні та громадські функції у єдиному просторі. Вдалим прикладом є Національний гімнастичний центр у Пекіні, з універсальними залами зі змінним обладнанням. Застосування модульності, трансформативності та функціональної варіантності формує функціональне середовище, здатне відповідати викликам XXI століття.

УДК 72.025

Соловійов В.М.,

магістрант 2-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Тімохін В. О.

доктор архітектури, професор,

професор кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, МЕТОДИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Архітектурно-містобудівне середовище України зазнало значних змін через історичні, соціальні та економічні фактори. Сучасні виклики, зокрема руйнування інфраструктури, урбанізація та екологічні проблеми, вимагають комплексного підходу до відновлення та розвитку архітектурного простору. Одним із ключових аспектів є збереження культурної спадщини при адаптації історичних об'єктів до сучасних потреб. Використання сучасних технологій, таких як BIM-моделювання, цифрова фабрикація та екологічно сталий дизайн, сприяє ефективному плануванню міських просторів. Важливу роль відіграє реформування архітектурної освіти, яка має враховувати інноваційні підходи та міжнародний досвід. Співпраця між науковцями, практиками та студентами допоможе створити стратегії відновлення міст, що відповідатимуть європейським стандартам.

Відновлення архітектурного середовища України потребує балансу між традиціями та сучасністю, між історичною спадщиною та інноваціями. Комплексний підхід дозволить сформувати комфортне, функціональне та естетично привабливе середовище для майбутніх поколінь.

УДК 72.025.6

Гребенюк А.В.,

магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Гарбар М.В.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

МЕМОРІАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЯК НОСІЙ ПАМ'ЯТІ: ВЗАЄМОДІЯ ПРОСТОРУ, ЕМОЦІЙ ТА ІСТОРІЇ

Меморіальна архітектура відіграє важливу роль у збереженні історичної пам'яті, формуванні національної ідентичності та передачі емоційного досвіду наступним поколінням. Через просторові рішення, матеріали та символізм вона створює емоційний зв'язок між відвідувачами та подіями минулого, допомагаючи переосмислити трагедії, втрати та перемоги.

Архітектурний простір у меморіальних комплексах часто має символічне значення. Наприклад, звужені коридори або лабіринтоподібні планування можуть викликати почуття ізоляції та невизначеності, що відображає трагізм минулого. Простір може бути використаний для створення ефекту контрасту між обмеженими та відкритими зонами, що символізує перехід від темряви війни до світла пам'яті та усвідомлення.

Один із прикладів – Єврейський музей у Берліні, спроектований Даніелем Лібескіндом. Його незвична форма, ламані лінії та порожні «осьові простори» створюють відчуття втрати та дезорієнтації, нагадуючи про трагедію Голокосту.

Матеріали відіграють важливу роль у формуванні меморіального простору. Бетон – символізує тяжкість пам'яті та незмінність історії. Прикладом використання бетону є Меморіал жертв Голокосту. Скло може втілювати прозорість пам'яті, але також її крихкість. Метал може нагадувати зброю або індустріалізоване знищення. Яскравим прикладом

використання металу є Національний меморіал миру і справедливості в США. Земля та натуральний камінь часто використовуються для позначення місць масових поховань або вшанування загиблих (Меморіал 22 липня у Норвегії).

Світло та тінь є потужними інструментами, що можуть підсилювати драматизм або створювати ефект надії. Наприклад, «Вежа Голокосту» у Берліні – це темна бетонна кімната з одним джерелом світла зверху, що викликає відчуття безвиході. Водночас використання природного освітлення, як у Музеї Варшавського повстання, допомагає створити більш інтерактивне середовище для осмислення подій.

Меморіальна архітектура є не лише носієм історії, а й потужним емоційним засобом впливу на суспільство. Вона створює простір для рефлексії, взаємодії з минулим та формування національної ідентичності. Вдалі архітектурні рішення дозволяють передавати пам'ять через матеріальні й нематеріальні засоби, залишаючи глибокий слід у свідомості майбутніх поколінь.

УДК 725.51

Ушаков Д.В.,

магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Гарбар М.В.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦЕНТРІВ КРОВІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

З початком повномасштабної російсько-української війни актуальність модернізації та розширення їхньої мережі в Україні значно зросла, оскільки військові дії, масові поранення, руйнування медичної інфраструктури та логістичні виклики формують нові вимоги до їхнього проектування та розташування. Відповідно, трансформація цих об'єктів стала неминучою, що вимагає врахування не лише сучасних медичних стандартів, а й питань безпеки, автономності та мобільності.

Традиційний підхід (до 2022 року) До початку повномасштабного вторгнення більшість центрів крові в Україні розташовувалися у

пристосованих будівлях медичних закладів, що не завжди відповідало вимогам ефективного функціонування системи кровозабезпечення. Лінійне планування таких об'єктів не враховувало можливість масштабних кризових ситуацій, що ускладнювало швидке реагування на екстрені потреби. Крім того, відсутність стратегічного резерву мобільних станцій забору крові обмежувала можливість оперативного переміщення донорських пунктів у разі надзвичайних ситуацій. Зростання потреби у безперебійному функціонуванні центрів крові зумовило необхідність розширення мережі автономних установ, оснащених власними джерелами електро та водопостачання, що дозволяє їм працювати навіть у разі аварійних ситуацій. Використання мобільних центрів крові стало ключовим елементом оперативного реагування на потреби військових шпиталів і прифронтових територій, що значно підвищило ефективність системи кровозабезпечення. Водночас розробка сховищ та захищених зон для зберігання запасів крові, а також посилення норм безпеки шляхом створення укриттів та впровадження подвійних інженерних систем. Створення більшої кількості регіональних центрів крові сприятиме зниженню залежності від центральних установ, що дозволить розширити доступ до донорських послуг і залучити більше донорів у кризових ситуаціях. Створення укріплених та автономних медичних об'єктів проектування центрів крові з інтегрованими бомбосховищами та автономними інженерними мережами, включаючи генератори та незалежні системи водопостачання, є критично важливим для забезпечення їхньої безперервної роботи в умовах загрози. Використання підземних або напівзаглиблених приміщень для зберігання крові та її компонентів дозволить значно підвищити рівень їхнього захисту та стабільності навіть у разі пошкодження основної інфраструктури. Мобільні та модульні рішення Впровадження мобільних донорських станцій, які можуть бути швидко розгорнуті у зонах підвищеного попиту на кров, дозволить значно покращити оперативність реагування в кризових умовах. Використання модульних конструкцій, що легко адаптуються до різних умов експлуатації та можуть бути швидко змонтовані в місцях потреби, стане важливим фактором у гнучкості розвитку центрів крові.

Таким чином, розвиток центрів крові в Україні має відповідати реаліям війни та враховувати потребу в мобільності, безпеці та технологічній ефективності. Поєднання цих факторів дозволить створити стійку систему кровозабезпечення, здатну реагувати на сучасні та майбутні виклики.

Алещенко Д.О.,
магістрант 1 року навчання кафедри ДАС КНУБА
Науковий керівник: Гарбар М. В.,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ІНКЛЮЗИВНИЙ ДИЗАЙН СТУДЕНСЬКИХ КАМПУСІВ: СТВОРЕННЯ ДОСТУПНОГО ТА КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Інклюзивний дизайн – це підхід в архітектурі, який дозволяє створювати простір, що є доступним і зручним для всіх людей, незалежно від їхніх фізичних можливостей. У студентських кампусах це особливо важливо, адже тут навчається велика кількість різних студентів, і кожен повинен мати рівний доступ до освіти, житла, дозвілля та комунікації. Основні принципи інклюзивного дизайну студентських кампусів включають відсутність бар'єрів, ергономічність, гнучкість і універсальність. Будівлі та території повинні бути безперешкодними: наявність пандусів, ліфтів, широких дверних прорізів і автоматичних дверей. Важливо також враховувати безпеку та зручність – це поручні, тактильні направляючі, контрастне маркування для людей з порушенням зору. Кампуси мають бути адаптивними, з можливістю трансформації простору – наприклад, модульні меблі, регульоване освітлення, звукоізоляція в аудиторіях і житлових приміщеннях. Архітектурні рішення для забезпечення доступності включають комплексний підхід до просторової організації кампусів. Слід забезпечити безбар'єрний доступ до всіх навчальних, житлових та рекреаційних зон. Широкі коридори, автоматичні двері та відсутність порогів дозволяють уникати фізичних перешкод. Використання гнучких і мобільних меблів дозволяє легко адаптувати простір до різних потреб студентів. Інклюзивність у студентських кампусах – це не просто будівельні норми, а спосіб зробити освіту та студентське життя справді доступними для всіх. Використання архітектурних рішень, які враховують потреби різних груп людей, створює комфортне середовище, яке сприяє особистісному розвитку студентів.

Карімлі Гюнай Ніязі кизи,
студентка кафедри ДАС КНУБА

Геновська Є.В.,
студентка кафедри ДАС КНУБА

Іванченко О.В.,
*старший викладач кафедри
Дизайну архітектурного середовища КНУБА*

РЕЗУЛЬТАТИ ОБСТЕЖЕННЯ БЕЗ'БЕРЄРНОСТІ ФІЗИЧНОГО ПРОСТОРУ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В МІСТАХ КИЇВ ТА БРОВАРИ

Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р.. Очікуваним результатом реалізації Стратегії є створення безбар'єрного простору у всіх сферах життя людини: фізичної, інформаційної, цифрової, соціальної та громадянської, економічної та освітньої. У цій доповіді розглянута тільки одна сфера створення безбар'єрного простору для людей – фізична, яка спрямована на отримання безперешкодного доступу до об'єктів фізичного оточення. Обстеження сучасного стану безбар'єрності в цій сфері було проведено в містах Київ та Бровари та показало значні проблеми, що існують зараз та вимагають подальшого вдосконалення стану міського середовища. Нажаль, забезпечення рівного доступу всім групам населення до об'єктів фізичного оточення (будівлі і споруди, об'єкти благоустрою та транспортної інфраструктури) не відповідають вимогам Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні.

В доповіді наведені результати обстеження наступних умовних рівнів навколишнього міського середовища – ганок (вхід до будівлі), подвір'я (простір навколо будівлі), вулиця (простір де є рух пішоходів, велосипедистів, пасажирів громадського транспорту та водіїв) та громадській простір (це громадські території, якими можуть користуватися всі люди, проводити там певний час).

Аналіз поточного стану міського середовища показав, що переважна більшість об'єктів фізичного оточення не є адаптованими для переміщення та користування ними осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп

населення: неправильні поручні та пандуси, вузькі проходи у дверях та важкі двері, двері з високим порогом, слизькі поверхні та сходи, відсутня тактильна плитка та неправильне покриття, відсутнє освітлення та неправильне освітлення, незручні домофони, відсутні місця для відпочинку, піднятий тротуар, відсутність доступу у підземні і надземні переходи, обмежена доступність до бомбосховищ, тощо.

В Україні понад три мільйони осіб з інвалідністю, і ця кількість зростає через війну. Проте міська інфраструктура залишається малодоступною, створюючи додаткові перешкоди в повсякденному житті. Для її вирішення необхідно впроваджувати інклюзивний дизайн, адаптувати існуючу інфраструктуру та враховувати потреби всіх громадян під час будівництва та реконструкції об'єктів.

УДК 72.012:004.738.5

Козюк І.В.,

магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Гарбар М.В.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕС-КЛАСТЕРІВ (НА ПРИКЛАДІ ІТ- ЦЕНТРІВ У М. КИЄВІ)

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та зростання ролі ІТ-сектору в економіці України, особливої актуальності набуває проблема формування відповідного архітектурного середовища для інноваційних бізнес-кластерів. Вони є об'єднаннями компаній, науково-дослідних установ і стартапів, які взаємодіють у межах спільного архітектурного середовища, характеризуються гнучкою інфраструктурою, технологічною інтеграцією та адаптивністю до змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний інтерес до створення інноваційних просторів, проте специфіка формування архітектурного середовища ІТ-кластерів в українському контексті залишається недостатньо дослідженою. Наявні дослідження здебільшого розглядають економічні та соціальні аспекти функціонування технопарків

та інноваційних центрів, не приділяючи належної уваги принципам організації їх архітектурного середовища. Водночас, деякі українські дослідники акцентують увагу на необхідності комплексного підходу до формування креативних просторів з урахуванням локального контексту.

Однією з головних характеристик інноваційних бізнес-кластерів є інтеграція офісних, дослідницьких, освітніх та соціальних просторів у єдину функціональну систему. Основним принципом проектування є функціональна гнучкість – здатність простору до швидкої трансформації відповідно до мінливих потреб. Більшість успішних ІТ-центрів мають можливість трансформації під різні сценарії використання, що реалізується через мобільні перегородки, модульні меблеві системи та інтегровані технічні рішення. Не менш важливими є багаторівневість комунікаційних просторів (формування різноманітних зон для формальної та неформальної взаємодії), інтеграція з міським контекстом (відкритість та доступність простору) та екологічна орієнтованість (використання енергоефективних технологій).

Аналізуючи принципи організації інноваційних бізнес-кластерів можна відокремити три основні моделі формування архітектурного середовища ІТ-центрів у м. Києві:

1. Adaptive reuse – адаптивне повторне використання промислових будівель зі збереженням їх автентичного характеру (Creative States в колишньому заводі «Арсенал», Kooperativ у будівлі фабрики «Юність»). Ця модель характеризується збереженням індустріальної естетики, відкритими планами та високими стелями.
2. Інтегрований кампус – створення нового комплексу будівель різного призначення в єдиному архітектурному стилі (UNIT.City). Ця модель вирізняється цілісним підходом до формування середовища, різноманітністю функцій та розвиненою інфраструктурою.
3. Hub-in-hub – створення ІТ-кластера в структурі багатофункціонального об'єкта (Innovative Tech Hub у складі ТРЦ «Gulliver»). Перевагами цієї моделі є доступ до розвиненої інфраструктури та високий рівень інтеграції з міським середовищем.

Формування архітектурного середовища інноваційних бізнес-кластерів є важливим чинником розвитку ІТ-індустрії в м. Києві. Досліджені моделі організації ІТ-центрів демонструють різні підходи до інтеграції таких просторів у міський контекст, забезпечуючи їхню адаптивність, функціональну ефективність та екологічну стійкість. Перспективним

напрямом розвитку архітектурного середовища ІТ-кластерів є подальша диверсифікація функціональних зон, посилення взаємозв'язку з освітніми установами, впровадження адаптивних архітектурних рішень, здатних швидко трансформуватися відповідно до мінливих потреб ІТ-сектору, розробка законодавчих механізмів, що сприятимуть формуванню інноваційних просторів з урахуванням специфіки ІТ-індустрії. Подальші дослідження мають зосередитися на розробці методологічних підходів до оцінки ефективності архітектурного середовища ІТ-кластерів.

УДК 727

Дубина О.О.,

магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА,

Науковий керівник: Чернятевич Н.Г.,

старший викладач кафедри дизайну архітектурного середовища

Київського національного університету будівництва і архітектури

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ АРХІТЕКТУРНО-СЕРЕДОВИЩНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ЕТНОГРАФІЧНИХ ЦЕНТРІВ

Сучасні культурно-етнографічні центри відіграють важливу роль у збереженні історичної та національної ідентичності. Їхня архітектурно-середовищна організація ґрунтується на інтеграції традиційних мотивів із сучасними технологіями, забезпечуючи функціональність та естетичність.

Більшість сучасних етнографічних музеїв і центрів використовують органічну архітектуру, що гармонійно вписується в навколишній ландшафт. Наприклад, «Музей народної архітектури та побуту ім. К. Шептицького» у Львові демонструє павільйонний тип забудови, що імітує традиційне українське село. Подібний підхід застосовано в «музеї просто неба в Пирогові», де будівлі розташовані з урахуванням природного рельєфу.

Водночас сучасні музеї етнографії можуть мати новаторські рішення. Яскравим прикладом є «Народний музей Ромсдаля», який поєднує елементи дерев'яної архітектури з сучасними склінням та конструкціями. Відкриті простори, великі вікна та мобільні виставкові зони роблять музей більш інтерактивним і доступним.

Щодо фасадних рішень, спостерігається тенденція використання природних матеріалів: дерева, каменю, зелених покрівель. Наприклад, «Музей культури та історії Qingxi» має фасади з каменю, що підкреслює екологічність та єдність із природою.

Конструктивні рішення базуються на застосуванні каркасних технологій, що дає змогу гнучко змінювати простір. У багатьох культурноетнографічних центрах використовують екологічні матеріали та енергоефективні технології (сонячні панелі, системи збору дощової води).

Сучасні тенденції культурно-етнографічних центрів демонструють прагнення до балансу між традицією та інноваціями. Таким чином, музеї етнографії поєднують автентичність із технологічними рішеннями.

УДК 725

Некlesa В.С.,

магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Гарбар М.В.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища

Київського національного університету будівництва і архітектури

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОЄКТУВАННЯ ПЕНІТЕНЦІАРНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

В Україні питання реформи пенітенціарної системи є особливо актуальним у контексті сучасних викликів, що стоять перед державою. Проблеми переповненості в'язниць, відсутність належних умов для утримання ув'язнених, високий рівень рецидивізму, а також порушення прав людини – усе це створює необхідність перегляду підходів до проєктування та функціонування виправних установ. Важливість цього питання підкреслюється міжнародними зобов'язаннями України, зокрема в рамках адаптації до європейських стандартів у сфері прав людини.

Підтвердженням зацікавленості влади в реформуванні застарілої системи є видане розпорядження від 16 грудня 2022 р. № 1153-р Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках.

В Україні вже є декілька проєктів слідчих ізоляторів та в'язниць, які мають відповідати європейським нормам. Найяскравішим є проєкт СІЗО у Львові, архітектори «Sulyk Architects». Згідно цього проєкту, слідчий ізолятор має відповідати всім європейським нормам, та матиме чотири режимні корпуси, корпус для жінок і неповнолітніх, корпус для засуджених, що виконують господарські роботи, сектор максимального рівня безпеки тощо. Але на сьогоднішній час через питання з землею цей проєкт залишається не реалізованим. До того ж на порталі DREAM (це державна цифрова екосистема для підзвітного управління відновленням, яка створює цифровий шлях для всіх проєктів відбудови, відновлення та розвитку і забезпечує їх прозору та ефективну реалізацію на національному, регіональному та місцевому рівнях.) існують 2 проєкти які несуть в собі ціль - створення сучасних пенітенціарних закладів і впровадження актуальних стандартів щодо умов утримання та норм житлової площі. Один з яких вже має пройдено експертизу, а інший виконану стадію Проєкт.

Отже, нова філософія пенітенціарних установ, заснована на гуманізмі, реабілітації та соціальній інтеграції, стає ключовим фактором для вирішення багатьох системних проблем і потребує нових або переобладнання старих пенітенціарних закладів.

УДК 727

Матео Гарсія Альмейда,

магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА

Науковий керівник: Гарбар М.В.,

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ЦЕНТРІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДИКОЇ ПРИРОДИ (НА ПРИКЛАДІ ЦЕНТРУ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДИКОЇ ПРИРОДИ М. ПУЙО)

Еквадорська Амазонія, відома своїм величезним біорізноманіттям, стикається із серйозними загрозами через вирубку лісів, незаконну торгівлю дикими тваринами та розширення міст. Ці дії призвели до втрати середовища існування та зменшення чисельності численних видів дикої природи. У відповідь на цю проблему пропонується створити Центр

реабілітації дикої природи в Ель-Пуйо, задуманий як сучасна та екологічно чиста будівля, яка гармонує з природним середовищем і сприяє збереженню місцевого біорізноманіття.

Архітектурний дизайн центру базуватиметься на принципах сталості та енергоефективності. Пріоритет надаватиметься використанню місцевих та екологічних матеріалів, таких як бамбук і сертифікована деревина, які не тільки зменшують викиди вуглекислого газу, але й візуально інтегруються з ландшафтом Амазонії. Орієнтація будівлі дозволить використовувати переваги природного освітлення, зменшуючи залежність від штучного освітлення та покращуючи енергоефективність. Крім того, будуть впроваджені системи збору дощової води для повторного використання в іригації та обслуговуванні, сприяючи відповідальному управлінню водою. Зонування центру включатиме окремі зони прийому та діагностики тварин, карантинні зони, ветеринарні кабінети, реабілітаційні приміщення та передвипускні зони. Кожен простір буде розроблено з урахуванням особливих потреб видів, про яких піклуються, забезпечуючи їхнє благополуччя під час процесу відновлення. Об'єкт також матиме підвищені доріжки та оглядові точки, які дозволять персоналу та відвідувачам взаємодіяти з навколишнім середовищем, не заважаючи дикій природі, сприяючи освітньому та екологічному досвіду.

Реалізація цього центру в Ель-Пуйо сприятиме не тільки реабілітації та збереженню дикої природи, але й слугуватиме простором для екологічної освіти для громади. Освітні програми та семінари будуть сприяти залученню місцевого населення до природоохоронної діяльності, виховання культури поваги та захисту біорізноманіття. Крім того, центр зможе співпрацювати з академічними установами та неурядовими організаціями над дослідницькими проектами, які розширюють знання про види амазонок та їхні екосистеми.

На завершення Центр реабілітації дикої природи в Ель-Пуйо представляє комплексну ініціативу, яка поєднує сучасну та стійку архітектуру зі збереженням біорізноманіття. Завдяки гармонійній інтеграції з природним середовищем і застосуванню екологічно чистих практик центр позиціонуватиме себе як еталон у відновленні дикої природи та сприянні збалансованим відносинам між людиною та природою.

Дмитрієнко О.С.,
магістрант 1-го року навчання кафедри ДАС КНУБА
Науковий керівник: Гарбар М.В.,
кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

ВПЛИВ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН НА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Починаючи з 70-х років набула розвитку рекреаційна архітектура як відповідь на екологічні катастрофи, спричинені людством. Внаслідок цього виникла тенденція наукових досліджень щодо впливу рекреаційної архітектури на життя людини, зокрема озеленення та наявності рекреаційних зон в міському середовищі. В роботі розглядаються дослідження впливу зеленої архітектури на діяльність людини, повсякденне життя, працевлаштування, здоров'я і соціальний аспект.

Група дослідників з британського Ексетерського університету вивчала дані національного опитування з урахуванням зміни їх психологічного стану. Доктор Метью Вайт зазначив, що незалежно від зміни рівня доходів, місця зайнятості, сімейного стану, типу помешкання, стан здоров'я і психологічний стан людини покращувався в будь-якому випадку, якщо спостерігався відносно великий рівень зелених насаджень в даній міському середовищі.

Голландські дослідження довели, що навіть невеликі за часом перебування в рекреаційних зонах зменшують симптоми депресії. Виявилося, що щорічний показник захворювань був нижче саме в місцях із великим співвідношенням природних зон відпочинку.

В рекреаційних зонах формується особливе соціальне середовище і створюється комунікаційний простір. Окрім цього, зелені насадження є частиною історично-культурного фактору, що також впливає на людське сприйняття. Саме тому впровадження рекреаційних зон в міське середовище повинно бути однією з головних цілей архітектури в сучасному світі заради якісного життя мешканців міста.

Отже, рекреаційні зони сприяють соціалізації, фізичній активності людей, зниженню стресу і забруднення в містах, забезпечують високий рівень життя в міському середовищі.

Прокопик А.К.,
студентка 1-го курсу кафедри ДАС КНУБА,
Науковий керівник: Щурова В.А.,
кандидат архітектури, доцент
кафедри дизайну архітектурного середовища
Київського національного університету будівництва і архітектури

МАРІЇНСЬКИЙ ПАЛАЦ – ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Комплекс Маріїнського палацу та Маріїнського парку, на який «дивиться» головний фасад палацу, що почали споруджуватись у місті Києві 1750 року, ще із самого початку своєї історії визначили містобудівний розвиток значної території міста, де згодом постали головні урядові будівлі столиці України.

Місце помешкання для майбутніх царських відвідань обрала імператриця Єлизавета Петрівна, перебуваючи у Києві у 1744 році. Розпорядником проектування і будівництва був призначений досвідчений зодчий Іван Мічурін, а також у розробці проекту брав участь і Бартоломео Франческо Растреллі. Основні будівельні роботи було здійснено упродовж 1752-1755 рр.

1787 року київська резиденція вперше приймала правлячу государиню – Катерину II. Далі палац пережив події Першої Вітчизняної війни 1812 року, повного згоряння верхнього дерев'яного поверху у 1819 році, потім 1834 року будівля була надана у тимчасове користування комерційному закладові, який перетворив вцілілий цокольний поверх на курзал, а флігелі пристосував під готель і наймане житло. Зрештою, за бажанням царя Олександра II, було вжито заходів для відновлення у Києві царської оселі. Доручення обстежити залишки палацу і підготувати проект відбудови отримав Карл Маєвський. Повністю відновили і освятили палац у 1870 році. Відтоді палац постійно відвідували члени царської родини і також високоповажні гості з інших країн. Упродовж 1917-1920 рр. у палаці різноманітні установи змінювали одна одну через бурі революції над Києвом. За радянської влади царські покої служили сільському господарству, потім вони перетворилися на офіси для радянських чиновників. Гітлерівська окупація також вплинула на долю палацу, після

чого, згодом, у 1945-49 рр. у чергове довелося проводити реставраційні роботи.

Зрештою після реставрації споруда отримала функцію, яка залишається за нею і досі – місце урочистих прийомів за участю керівників держави. І саме з тих років палац у Києві набув офіційної відомості як Маріїнський палац.

УДК 711.1;7.012

Щурова В.А.

кандидат архітектури, доцент,

доцент кафедри дизайну архітектурного середовища

Київського національного університету будівництва і архітектури

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ – БАЗОВИЙ ЕТАП ПЕРЕДПРОЄКТНОГО АНАЛІЗУ В ДИЗАЙНІ ІНТЕР'ЄРІВ (НА ПРИКЛАДІ РЕКОНСТРУКЦІЇ МАРІЇНСЬКОГО ПАЛАЦУ)

Пам'ятки архітектури – вразливі елементи архітектурного середовища, які зазнають руйнування під дією часу, вандалізму та тероризму. Внаслідок воєнних дій, що відбуваються на території України часткової або повної руйнації зазнали не тільки об'єкти стратегічної та цивільної інфраструктури, громадські будівлі і споруди, житло, будівлі навчальних і культурних закладів, також постраждали об'єкти історико-культурної спадщини.

Фрагментарна руйнація або цілковите знищення пам'яток історії та культури призводить до розриву «спадковості» в аурі архітектурного середовища. При прагненні швидкого відновленні та реконструкції задля спасіння функціональної придатності будівлі втрачається цінність первинного шару історії. Успіх реконструкції залежить від статусу пам'ятки її значимості для держави. Важливою є також реконструкція або реставрація інтер'єрів.

Початковий етап передпроектного аналізу – аналіз інформації про облікову грошову вартість пам'ятки архітектури згідно Державного реєстру нерухомих пам'яток України, даних історико-культурного аналізу, історичної довідки про об'єкт, результатів огляду пам'ятки до пошкодження. Наступний етап передпроектного аналізу – оцінка стану

будівлі та ступінь її руйнації, натурне обстеження, візуальне виявлення ступеня пошкоджень інструментальне обстеження деформації конструкцій, обміри.

Після збору та обробки інформації про пам'ятку надаються рекомендації щодо методу відновлення: реставрація, реконструкція чи оновлення. Питання щодо вибору методу відновлення потребує додаткових досліджень.

У ході реставрації здійснюється повне відновлення пам'ятки до первинного вигляду або до вигляду останньої історичної реконструкції. Проводиться часткова реконструкція нюансного характеру для пам'яток архітектури і застосовується вкрай обмежено при дотриманні Закону України «Про охорону культурної спадщини». В окремих випадках дозволяється заміна оздоблення і меблів на антикварні екземпляри того ж часового проміжку або майстерно виконаними реплікантами.

Значного руйнування Маріїнський палац зазнав під час другої Світової війни, коли фугасна бомба влучила в тильну частину фасаду. Реставраційні роботи проводилися під керівництвом відомого зодчого П. Альошина в 1945 – 1949 рр. У 1975 – 1982 рр. відбулася комплексна реставрація Маріїнського палацу, яку було проведено на науковій основі під керівництвом Інституту «Укрпроектреставрація» з максимальним наближенням до проєкту Б. Растреллі та в крайніх випадках більш пізніх робіт І. Мічуріна, А. Мелевського, К. Маєвського.

Благодійний фонд «Збереження національної архітектурної спадщини» ініціював програму відродження Маріїнського палацу. З 2007 року почалися роботи з реконструкції та реставрації комплексу приміщень південно-східного (правого) флігеля під керівництвом «Проектного бюро державного управління справами» ТОВ «Ангел-Марія» – генеральний директор, керівник авторського колективу С. Адаменко і головний художник М. Ралко. При реконструкції як аналоги і прототипи вивчалися меблі та оздоблення Версальського палацу. В інкрустації підлоги використано граніт і каррарський мармур. Марією Ралко розроблені авторські світильники і бра, декор стелі, гобелени. Особлива увага приділена до розробки інтер'єрів Залу Нагород як символу шляхетності та героїзму видатних діячів і захисників України.

Рябець Д.В.,
студент кафедри ДАС КНУБА
Науковий керівник: Рябець Ю.С.,
кандидат архітектури, доцент
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА

СІГЕРУ БАН ТА ЙОГО СОЦІАЛЬНА АРХІТЕКТУРА

Сігеру Бан – японський архітектор, відомий своїми інноваційними рішеннями та використанням нестандартних матеріалів, зокрема картону, паперу та бамбука. Його архітектурне бачення об'єднує в собі екологічність, функціональність і мінімалізм, а головна концепція - доступна та гуманна архітектура.

Він часто працює над соціальними проектами, наприклад, створюючи тимчасове житло для постраждалих від стихійних лих та воєнних конфліктів. Зазвичай для зведення тимчасових будівель застосовуються легкі конструкції з дерева, його похідними та поєднанням виробів з паперу, картону. За час своєї праці від допоміг багатьом людям з різних частин земного шару, таких як: Руанда, Індія, Китай, Гаїті, Нова Зеландія, Японія, Туреччина та інші.

У зв'язку з повномасштабною війною в Україні, Сігеру Бан вирішив допомогти внутрішнім переселенцям України з тимчасовим житлом і наразі працює над житловою одиницею швидкого зведення на заході України у співпраці з місцевою владою та Польщею. Ще влітку 2023 року був розроблений робочий прототип будівлі швидкого зведення SHS (пінополістирольної житлової системи), який може використовуватися для різних цілей. Прототип виготовлений з армованого скловолокном пластику, обгорнутого навколо ізоляційних панелей, і є легким та простим у будівництві. Прототип був реалізований у тимчасовому житловому комплексі у Львові. В той же час Сігеру Баном був представлений концепт розширення національного реабілітаційного центру «Незламні» (Unbroken) у місті Львів. Центр «Незламні» – є найбільшим реабілітаційним центром в Україні і з початку війни приймає велику кількість пацієнтів, що зумовило необхідність термінового розширення його функцій. За концепцією розширення буде збудований новий хірургічний корпус, який матиме вісім поверхів, два під землею та шість наземних. Основна конструкція з

бетонними ядрами, та дерев'яними рішеннями без металевих з'єднань всередині. Проект адаптують спільно з українськими фахівцями під українські будівельні норми та технічні вимоги медицини.

Отже, Сігеру Бан – це архітектор-гуманіст, який змінив підхід до архітектури, довівши, що інновації можуть рятувати життя. Його робота – це не просто архітектура, це про людяність і відновлення, про те, що Україна заслуговує не тільки на відбудову, а й на нові сучасні рішення.

УДК 72.01

Сало В.В.,

*док. філософ., асистент кафедри
Дизайну архітектурного середовища КНУБА*

Пшеничнікова В.І.,

студентка 1-го курсу кафедри ДАС КНУБА

ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙ ТА СУЧАСНОСТІ В АРХІТЕКТУРІ ТА ДИЗАЙНІ

Актуальність теми полягає у необхідності відбудови зруйнованих міст України. Мета дослідження полягає у виявленні найбільш оптимальних рішень для подальшої відбудови та розвитку українських міст.

Етнічні елементи в дизайні та архітектурі стають все помітнішою тенденцією останніх років. В Україні та за кордоном досліджуються національні особливості території, де створюються нові проекти. В майбутньому перед архітекторами України буде стояти задача відбудови зруйнованих міст. Можна обрати безліч шляхів розвитку, але найбільш актуальним, на нашу думку, є шлях поєднання традицій із сучасними рішеннями.

Проблематикою поєднання традицій та сучасності займався англійський архітектор Томас Хейзервік. Доцільно розглянути його проєкт кампусу в столиці Колумбії Bogota EAN University. Проєктом передбачено поєднання етнічних елементи на фасаді будівлі та використання сучасних матеріалів і стилів. Споруда налічуватиме сім поверхів з кольоровими елементами оригінальної форми. Таке рішення архітектора базувалося на дослідженні традицій країни і тенденцій в архітектурі та дизайну міста. Богота яскрава і різнобарвна столиця, тож Томас Хейзервік вирішив

використати цей національний колорит і в своєму новому проєкті. Цей підхід дійсно буде більше резонувати з містянами, а туристів буде ознайомлювати з традиціями і культурою країни.

В Україні активно зростає глибоке усвідомлення національної належності – національна ідентичність. Тому інтегрування традиційних мотивів у сучасні архітектурні та дизайнерські рішення є найбільш органічним рішенням. Провідні архітектори Balbek Bureau присвятили низку проєктів цим пошукам. Вони подорожують селами України та збирають необхідну інформацію про традиції окремих регіонів та областей. Унікальні візерунки, конструктивні рішення, методи облаштування осель – це все показує неймовірне різноманіття особливостей, притаманних українським населеним пунктам. Отримані результати зібрані в онлайн-конструкторі RE:Ukraine Villages, де можна створювати віртуальні будинки, креслення і отримувати рекомендації щодо будівництва і реконструкції осель в традиційному стилі. Прикладом синтезу традицій і технологій є проєкт від освітлювальної компанії Expolight. Вони створили освітлювальні конструкції на площі в Чернівцях недалеко від центру дослідження вишиванок. Унікальними елементами проєкту стали ліхтарі з ажурними металевими екранами які створюють візерунок, який наші пращури робили на вишиванках. Екрани пропускають як і штучне світло, яке йде з середини стовпа, так і природнє. Таким чином на асфальті з'являється мереживо тіней. Кожен стовп має унікальний візерунок, що репрезентує певний регіон України. Таким чином ми бачимо як може відбуватися симбіоз освітлювальних технологій і традицій. Варто відмітити студію дизайну Мakhno, що має цілий фонд, що ставить собі за мету об'єднати сучасну кераміку, архітектуру, дизайн і мистецтво з традиційним гончарством і автентичними техніками. Фонд робить акцент на збереженні звичаїв та інтегруванні їх у сучасність. Студія створює керамічні елементи декору, зі стародавніми візерунками і розписами.

Як висновок можна констатувати, що як закордонні, так і українські студії, зацікавлені в тому, щоб інтегрувати традиції в свої проєкти. Це дозволяє зберегти етнічні традиції регіону, але і створювати щось нове і сучасне. На нашу думку, це важливо для розуміння індивідуальності і любові до нашої культури. Так само необхідно розвивати ці традиції, аби вони органічно синтезувалися із сучасністю, легко нагадували про себе в абсолютно нових формах і додавали етнічне звучання в теперішнє і в майбутнє.

Вахницька С.Р.,
студентка 1-го курсу кафедри ДАС КНУБА,
Сало В.В.,
док. філософ., асистент кафедри
Дизайну архітектурного середовища КНУБА

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У РЕФОРМУВАННІ АРХІТЕКТУРНОЇ ОСВІТИ: НА ЩО МИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ ЗВЕРТАТИ УВАГУ СТУДЕНТІВ

Видозміна професії та поняття «архітектор» в цілому і як результат - видозміна методик навчання.

Розвиток концептуального мислення, уникнення застарілих громіздких методик на користь загострення уваги на дійсно практичних знаннях і навичках. Доступна організація інформації, концентрація необхідної і дотичної до професії літератури.

Експериментальні методики. Аналіз традиційних методів навчання і їхнє переосмислення з подальшим відділення користі від застарілого багажу. Переогляд списку предметів з огляду на втрату актуальності

Уникнення “гомогенізації” в архітектурі українських міст. Відокремлення історичних та культурних особливостей областей, міст, та районів. Повернення *genius loci* на вулиці.

Співпраця з владою. Чому архітектор з активною позицією так схожий на дисидента і як вийти на стежку до діалогу з представниками влади.

Стабільність - гнучкість. Економічна та екологічна стабільність, створена архітекторами та урбаністами. Необхідна гнучкість: забудова, що адаптується до життя людей, а не навпаки. Різноманітність будівель, що зумовлює легшою адаптацією до змін у суспільстві, мінімізує грошові втрати при зміні ринкових стандартів.

Повернення людей на вулиці. Безпека, зумовлена активною присутністю. Створення активного суспільного та культурного життя за допомогою архітектури.

Розповсюдження інформації та культури для мешканців міст. Вплив на зміни у просторі методом *laissez-faire*: створення умов, за яких підприємці та прості жителі самі почнуть адаптувати архітектуру до необхідних тенденцій.

*СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ АРХІТЕКТУРИ
І АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ*

УДК 721,725, 728

Кравченко І.Л.,

доктор архітектури, професор

кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування

Акопник С. В.,

доцент кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування

Гершуні О.М.,

доцент кафедри теорії архітектури і архітектурного проєктування

Київський національний університет будівництва і архітектури

АРХІТЕКТУРА ДЛЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ: ЯКІСТЬ ЖИТТЯ

Старіння населення – проблема з якою стикаються зараз багато країн. Переосмислення підходів до формування середовища для осіб похилого віку наразі є серйозним викликом у багатьох сферах. Архітектурне середовище для такої категорії громадян є, наразі, не тільки й не стільки певним функціоналом, насправді, досить складним, а й терапевтичною складовою, що здатна позитивно впливати на користувачів таких закладів. Загальним трендом, що зумовлений соціально економічним фактором, в соціально-демографічному його аспекті, є збереження якості життя людей похилого віку [1]. Але мова йде не тільки про комфортне проживання, дбайливий догляд та можливість проведення часу із родиною в межах закладу. Призначення закладів для літніх людей наразі розглядається з досить незвичних сторін [1-3]. Так, вже наявні, побудовані та функціонують такі типи закладів для літніх людей як:

– «останнє житло» - громадський центр та комплекс SPA для осіб похилого віку від архітектора Issei Suma у м. Іто, Японія [2];

– лікувально-реабілітаційний заклад Kaze No Machi Miyabira із гнучким плануванням та оптимізованою для медичного персоналу функціональною складовою у місті Шобара, Японія, від архітекторів Susumu Uno/CAAn [2];

– житловий будинок Reversible Destiny Lofts, Мітака, Токіо, від Сюсаку Аракави (Shusaku Arakawa) та Маделін Гінс (Madeline Gins), архітектурні

рішення якого належать до напрямку процедурної архітектури, та спрямовані на те, щоб спонукати користувачів до постійного руху, не давати людям застигнути у своєму стані та є матеріальним відображенням філософської концепції «оберненої долі» [2];

- соціальний комплекс для людей похилого віку від Guedes Cruz Arquitectos, Алкабідече, Португалія, в якому при кожній житловій чарунці є можливість влаштування невеличкого саду чи городу [1];

- будинок для літніх людей у м. Алкасер-ду-Сал, Португалія, від архітекторів Aires Mateu, що типологічно та за сценарієм функціонування знаходиться десь посередині між готелем і лікарнею, формуючи певний мікросоціум зі своїми правилами [1];

- комплекс для людей похилого віку Eltheto від 2by4-architects, Рійсен, Нідерланди, який пропонує якісні житлові умови та різноманітні сценарії для осіб похилого віку із різним станом здоров'я та фізичними можливостями [1];

- поєднання шкільного сценарію із будинком для літніх людей в районі Sandarnas в Гетеборзі, Швеція, від Hemsö, де школярі та люди похилого віку тепер використовують одну будівлю [3];

- громадський комплекс у м. Євле, Швеція, від Whitearkitekter, в якому муніципальний дитячий садок, школа, спортивна зала і будинок для людей похилого віку зібрані під одним дахом [3].

Різні сценарії, різні умови, різні країни. Поєднує такі архітектурні рішення те, що в кожному випадку найпильнішу увагу приділено потребам користувачів, традиціям місцевості та побажанням громади що, власне, й зумовлює збереження або й підвищення якості життя осіб похилого віку.

Література

1. Кравченко, І., & Акопник, С. (2024). Фактори впливу та характерні прийоми формування архітектури закладів для літніх людей. *Просторовий розвиток*, (8), 80–92. <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2024.8.80-92>

2. Кравченко, І., & Акопник, С. (2024). Тенденції розвитку архітектури соціальних закладів для громадян похилого віку. Досвід Японії. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*, (69), 26–40. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2024.69.26-40>

3. Кравченко, І., & Гершуні, О. (2024). Intergenerational spaces—простір що поєднує покоління: архітектура, що об'єднує літніх людей та дітей. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*, (70), 65-79.

Гомон О.О.,

*кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

МОДЕРНІЗАЦІЯ АРХІТЕКТУРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Архітектурна освіта в Україні переживає період активного реформування, що зумовлено викликами сучасності: війною, цифровізацією, глобалізацією та зміною підходів до освіти. Архітектурна освіта, яка традиційно базувалась на студійному навчанні, експериментальних проєктах та практичних завданнях, змушена адаптуватись до нових умов. Вимушена міграція студентів та викладачів, руйнування університетських корпусів, загроза безпеці – це все вимагає нових підходів у навчанні майбутніх архітекторів, а також необхідність адаптації до нових реалій сприяли прискоренню реформ у цій галузі.

На сьогоднішній день можна сформулювати основні тенденції та перспективи у реформуванні архітектурної освіти.

Тendenції у реформуванні архітектурної освіти: діджиталізація, перехід до гібридного та дистанційного навчання; інтеграція курсів з відновленням та реконструкції; співпраця з міжнародними освітніми процесами та професійними установами; залучення студентів до реальних проєктів для відбудови; розвиток стійкої та адаптивної архітектури.

Перспективи розвитку архітектурної освіти в Україні: формування нової освітньої парадигми, орієнтованої на післявоєнний відбудовчий процес; використання інноваційних технологій у навчальному процесі; посилення співпраці між університетами, урядом та будівельною індустрією для підготовки висококваліфікованих фахівців; інтеграція архітектурної освіти України у європейський освітній простір.

Сучасні тенденції реформування архітектурної освіти в Україні спрямовані на адаптацію до нових викликів, забезпечення стійкого розвитку та підготовку фахівців для майбутньої відбудови країни.

Булкін М.М.,
*асистент кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

ПРИНЦИПИ ПРОЄКТУВАННЯ МАЛОКОМПЛЕКТНИХ ШКІЛ, ВБУДОВАНИХ У ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

В Україні в умовах високої щільності міської забудови постає гостра проблема забезпечення доступу до освіти через недостатність вільних територій для будівництва нових закладів освіти. У великих містах, де обмежений простір для розвитку інфраструктури, традиційне будівництво шкіл часто стає неможливим через обмеження вільних земельних ділянок. У таких умовах створення малокомплектних шкіл, інтегрованих у житлові будинки, є ефективним і практичним рішенням, яке дозволяє раціонально використовувати наявний простір і забезпечувати комфортне навчальне середовище. Такий підхід не лише допомагає подолати проблему дефіциту територій, але й сприяє оптимізації використання інфраструктури міста, забезпечуючи при цьому доступність освіти для дітей в умовах обмеженого простору.

Одним із ефективних рішень цієї проблеми є створення малокомплектних шкіл, інтегрованих у житлові будинки. Цей підхід дає змогу ефективно використовувати обмежений простір у містах, що мають високу щільність забудови, забезпечуючи при цьому комфортні умови для навчання.

При проектуванні малокомплектних шкіл, інтегрованих у житлові будинки, слід враховувати ряд принципів, які забезпечать ефективність, безпеку та зручність для учнів: функціональність і гнучкість простору; безпека; інклюзивність і доступність; ергономіка та комфорт; технологічне забезпечення; соціальна інтеграція; стійкість до кризових ситуацій; екологічність.

Інтеграція малокомплектних шкіл у житлові будинки є ефективним та інноваційним рішенням для забезпечення доступу до освіти в умовах обмеженого простору та руйнування інфраструктури, зокрема під час війни та післявоєнного відновлення. Такий підхід оптимізує використання міського простору, забезпечує комфорт і безпеку для учнів, сприяє соціальній інтеграції та сталому розвитку освіти в умовах міської забудови.

ДЗЕРКАЛЬНИЙ ФАСАД: ЯК ОДИН З ПРИЙОМІВ ГАРМОНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ В УМОВАХ ІСТОРИЧНОЇ ЗАБУДОВИ

Проблеми та актуальність. Дослідження і вирішення проблеми гармонізації сучасної архітектури в історичному контексті є актуальним для українських міст. Метою наукового дослідження є аналіз одного з прийомів гармонізації сучасної архітектури з історичними будинками у вигляді використання дзеркальних матеріалів як опорядження для фасадів.

Результати дослідження. Для аналізу даного прийому було обрано реалізований житловий будинок в австрійському місті Грац, запроектований архітекторами HoG Architektur у 2013 році. Авторською методикою аналізу гармонізації з історичним контекстом було виявлено, що будівля має просту форму, а її розмір аналогічний до історичної архітектури. Декоративні елементи, які притамані історичним будинкам відсутні, а матеріали обрані сучасні та іноваційні. У свою чергу схема фасадних вікон і колористика є визначальним в гармонізації цього будинка. Фасад виконаний з панелей з ефектом дзеркала, в тому числі скло і рама вікон. В результаті, можна побачити цікавий ефект, при якому на фасаді віддзеркалюються історичні будинки навпроти. Цікаво, що при такому випадку критерій колористики сучасного будинку складно визначити, адже фасад не має власних кольорів, а відбиває кольори навколишньої історичної архітектури. Ще одним цікавим рішенням архітекторів стало поламаний фасад і дах будинку. Будинок сформувався у вигляді вставки між двома історичними будинками в панорамі вулиці, які маю дві різні відмітки висоти карниза. Архітектори прийняли рішення діагоналлю поєднати два сусідніх будинка, що дало ламаний фасад сформований з трикутників і викривлених дах, таким чином створюючи нову форму сучасної архітектури і при цьому гармонійно поєднуючи історичні будинку в єдину панораму вулиці. За результатом аналізу за авторською методикою, за градацією «Репліка-подібність-нейтральність-адаптація-контраст» будинок чітко можна віднести до «нейтральності» по відношенню до історичного контексту, але при цьому зазначити, що рішення архітекторів є і «адаптацією».

Столовий О.В.,
аспірант КНУБА,
головний архітектор проєктів
ТОВ «Архіматика»

АДАПТИВНА АРХІТЕКТУРА: ЕКОЛОГІЧНІ ТА АРХІТЕКТУРНІ АСПЕКТИ СЕЗОННОЇ ВІДПОВІДНОСТІ АРХІТЕКТУРИ В УКРАЇНІ

Біогеоценоз, як складна екологічна система, вимагає глибокого наукового підходу для розуміння його взаємодій. Особливо коли архітектура намагається стати частиною його структури, інтегрувавшись до сезонних змін. Історично, традиційна українська архітектура демонструвала чудові приклади адаптивності до природних умов, зокрема, через використання природних матеріалів, таких як очерет та солома, для утеплення житлових приміщень у зимовий період. Використання очерету та соломи не лише забезпечувало теплоізоляцію, але й слугувало економічно вигідним ресурсом, який міг бути повторно використаний як паливний матеріал (рис.1). Таким чином, українська архітектура відображала сезонні адаптації, які мали тісний зв'язок з природними циклами, що, в свою чергу, свідчить про гармонізацію між людською сільською діяльністю та навколишнім середовищем.

Рис.1. Садиба в очеретяній «шубі», село Ярославка, Меджибізька територіальна громада, Хмельниччина

З початком промислової революції в Україні відбулись суттєві зміни у будівництві, зокрема завдяки доступності викопних паливних ресурсів, таких як вугілля і природний газ. Ця ситуація суттєво змінила відносини між людиною і кліматом, зменшуючи необхідність пошуку рівноваги в архітектурному рішенні та адаптації архітектури до природних умов.

У сучасних умовах існує тенденція до переходу на альтернативні джерела енергії, такі як сонце та вітер. Проте, варто зазначити, що ці ресурси, хоча й є потенційно невичерпними, мають обмеження за часом і обсягом використання. Це повертає людство до питань щодо можливостей природи задовольнити потреби суспільства, до пошуку нового балансу, де кількість населення відповідає екологічним можливостям природи.

Архітектура, що змінюється згідно з сезонами, може стати відображенням природних циклів. Таким чином, форма та матеріали будівель можуть адаптуватися, забезпечуючи максимальний комфорт і ефективність використання енергії. Концепція аналітичного підходу до енергетичної ефективності архітектури в Україні передбачає дослідження потенційної щільності населення та можливостей відновлювальних джерел енергії. Наступний крок полягатиме у зборі та аналізі даних, які дозволять обґрунтувати проекти сталого архітектурного розвитку.

Отже, первісна мета полягатиме у створенні архітектури, яка буде адаптивною до кліматичних змін, адже якість сучасної архітектури визначається не лише її формою чи функціональністю, а й здатністю вибудовувати стійкі відносини з навколишнім середовищем, що вплине на комфортність і вартість життя в умовах різних кліматичних зон. Таким чином, подібні інтеграції архітектури та природи можуть призвести до реалізації унікального українського архітектурного стилю, що саме відображатиме місцеві екологічні особливості кліматичних змін та доповнить сучасними технологічними новаціями вже наявну багату культурну спадщину.

Архітектура в майбутньому (особливо масова, і особливо в сільській місцевості, де щільність населення вже на сьогодні дозволяє швидко знайти рівновагу з навколишнім середовищем) має один зі способів розвитку, який глибоко підкріплений доіндустріальними практиками в народній архітектурі, який маніфестує, що людина є частиною сталих природніх взаємозв'язків всіх її учасників - біогеоценозу.

Бурлака Ю. М.,
*аспірантка кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування, КНУБА*

ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ МІСТ-СУПУТНИКІВ АЕС

Місто-супутник атомної електростанції (– далі АЕС) – це місто чи селище міського типу, розташоване на відстані не більше як 30 км від енергетичного підприємства, що являє єдину з ним економічну та демографічну систему.

Типова риса містобудівного ландшафту міста-супутника АЕС – житловий масив із панельних багатоповерхових будинків – класичний приклад пізнього соціалістичного стилю міської забудови та пряме шосе, завдовжки 3-5 км, що простягається від міста енергетиків до самої електростанції. Основними особливостями міст-супутників АЕС є:

- розташування біля водоймища через потребу у водних ресурсах для промисловості;
- кількість жителів до 50 тис.;
- розташування приблизно за 100 км від середнього або великого населеного пункту;
- обов'язкове транспортне сполучення у вигляді залізниці та дороги, що сполучає місто з обласним центром.

Яскравим прикладом такого міста-супутника є місто Гравлін (Франція), невелике місто на півночі Франції з населенням приблизно 13 тис. Місто має багату історію, відоме своїм замком, а історична частина міста з вуличками з бруківки та забудовою виконана в стилі фламандського бароко. В Україні прикладом такого міста-супутника є Енергодар, місто-супутник Запорізької АЕС розташоване на березі річки Дніпро. Місто було засноване у 1970 році для розміщення працівників електростанції та їх сімей.

Отже, міста-супутники є необхідним елементом інфраструктури АЕС. Вони можуть стати важливими центрами розвитку регіонів, де знаходяться атомні електростанції, сприяючи розвитку інфраструктури, підвищенню рівня життя та створенню нових робочих місць.

БІОМІМІКРІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Однією з інноваційних стратегій, здатних забезпечити стійке відновлення міст і громад, є біомімікрія – методологія, що ґрунтується на застосуванні природних принципів у проектуванні будівель і міських просторів. Дослідження біологічних систем та їх адаптаційних механізмів дає можливість створювати архітектурні рішення, що поєднують енергоефективність, міцність і екологічну збалансованість. Наприклад, форма термітників надихає на проектування будівель із природною вентиляцією, а структура листя або панцирів морських організмів може підказати рішення для розробки міцних і легких конструкцій.

Застосування біомімікрійних рішень є надзвичайно актуальним у процесі відбудови постраждалих громад України. Завдяки природним прототипам можна створювати будівлі, що стійкі до змін клімату, витримують екстремальні погодні умови та мінімізують споживання енергії. Наприклад, фасадні системи, натхненні будовою кактусів, можуть оптимізувати теплообмін у будівлях, а модульні структури, подібні до бджолиних сот, дозволяють швидко та економічно зводити житло. Реформування архітектурної освіти також має враховувати біомімікрію як компонент сучасного проектування. Інтеграція цієї методики в навчальні програми сприятиме підготовці фахівців, які зможуть створювати інноваційні рішення для сталого містобудування. Вивчення природних принципів у поєднанні з цифровими технологіями, такими як параметричне моделювання та біонічний дизайн, сприятиме формуванню нового покоління архітекторів, здатних гармонійно поєднувати технології, екологію та естетику.

Таким чином, біомімікрія відкриває нові можливості для відновлення та розвитку архітектурно-містобудівного середовища України. Вона не лише допомагає створювати інноваційні та енергоефективні рішення, а й сприяє гармонійному співіснуванню архітектури з природою. Інтеграція біомімікрійних підходів у відбудову українських міст стане важливим кроком до сталого майбутнього та підвищення стійкості урбаністичних середовищ до сучасних викликів.

Кравченко І. Л.,
*доктор архітектури, професор кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

Комов І. С.
магістрант гр. АБСм-23-3б, КНУБА

АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ НА ТРАНСПОРТНО-ПЕРЕСАДКОВИХ ВУЗЛАХ ТА ПРИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИЗАЛІЗНИЧНИХ ЗОН

Із зростанням щільності забудови великих міст, викликаних пришвидшеною урбанізацією та внутрішньою міграцією, роль транспортно-пересадкових вузлів та залізничного сполучення, що проходить через них важко переоцінити. Хаотична забудова міст новими житловими комплексами зменшує кількість громадських площ та зон рекреації, що зменшує рівень побуту містян та туристів. Ревіталізація, переосмислення та оновлення призалізничних територій та транспортно-пересадкових вузлів може допомогти у вирішенні цих сучасних викликів. Ефективним підходом може бути формування багатофункціональних комплексів (БФК) на цих проблемних ділянках. За рахунок їх об'ємно-просторової та функціональної гнучкості БФК можуть відіграти важливу роль у подоланні цих проблем [1].

Основною *проблематикою*, пов'язаною із формуванням транспортно-пересадкових вузлів на залізниці, є:

- *загальна занедбаність призалізничних територій*, охоронні зони навколо залізничних колій та земель залізниці часто є занедбаними чи не використовуються взагалі, не дивлячись на їх вигідне розташування. Ці зони є криміногенними та небезпечними для громадян, які, все одно, часто користуються ними як зручними маршрутами для пересування вздовж залізниці;
- *неефективне розпорядження землями, що належать місту*, не дивлячись на те, що ці території проходять через густонаселені райони із високими цінами на землю, вони не виконують ніяких функцій та не доповнюють навколишню забудову, висячи «мертвим вантажем» на балансі міста;
- *неінклюзивність транспортно-пересадкових вузлів*, це є особливо важливою проблемою в контексті сьогодення, коли в наслідок війни кількість людей, що потребують інклюзивних підходів у плануванні збільшилась, а

шляхопроводи у великих містах досі є автомобілеорієнтованими, та не відповідають сучасним вимогам інклюзивності;

- *загальний аварійний стан шляхопроводів*, їх абсолютна більшість була побудована ще у радянську добу, та через неналежне та несвоєчасне обслуговування конструкцій вони прийшли у критичний стан, що загрожує безпеці та побуту містян та є великим ризиком у функціонуванні міста як єдиної системи загалом;

- *нестача громадських та рекреаційних просторів*, хаотична забудова житловими комплексами міських площ відібрала у містян велику кількість раніше зелених зон, зменшуючи їх загальну кількість та понижаючи комфорт міського середовища, що спонукає містян розглядати занедбані та недоглянуті зелені зони вздовж залізниці як місце для рекреації [2].

Можливими *рішеннями*, що можуть допомогти у вирішенні цих проблем є як оновлення призалізничних територій, так і територій транспортно-пересадкових вузлів: їх ревіталізації та реновації. Це допоможе вирішити нестачу рекреаційних зон у місті та пожвавити та зробити більш безпечним транзит вздовж залізничних шляхів. Одночасно зробивши місто більш привабливим як для містян, так і для туристів чи інвесторів. Також важливим стане оновлення транспортної інфраструктури шляхопроводів. За рахунок реконструкції, чи ремонту, чи побудови нових шляхопроводів, це дозволить вирішити проблему неінклюзивності та сприятиме більшій взаємодії між різними районами міста.

Наступним рішенням може бути формування багатофункціональних комплексів на транспортно-пересадкових вузлах на залізниці. Це дасть змогу поєднати всі попередні рішення: тобто як залучити інвестиції до оновлення рекреаційних зон та інфраструктури, так і сформувати нові громадські простори, що будуть доповнювати наколишню житлову забудову. Це в свою чергу може стати економічним драйвером старих і нових районів, що прилягають до занедбаних зараз призалізничних зон. В наслідок впровадження розглянутих рішень відкриваються наступні *можливості*:

- *покращення інклюзивності транспортно-пересадкових вузлів*, разом із оновленням міської інфраструктури покращиться інклюзивність шляхопроводів, що сприятиме подальшій комфортності міста;

- *можливість використання функціональної універсальності БФК в ролі економічних драйверів* районів, що допоможе урізноманітнити кількість функцій, що несуть райони, поступово зміщаючи райони від монофункціональності до багатофункціональності та універсальності;

- *розвантаження транзиту через транспортно-пересадкові вузли* за рахунок перехоплення функцій, що знизить маятникову міграцію у місті, знизить навантаження на транспортні артерії міста та покращить загальну пішохідну доступність послуг у місті;
- *можливість екологізації міст* за рахунок ревіталізації призалізничних територій, за допомогою впровадження сучасних підходів у відновленні призалізничних зон можна покращити біорізноманітність міста, та покращити екологічне середовище міста загалом;
- *покращення зв'язків між районами великих міст*, за допомогою відновлення та переосмислення транспортно-пересадкових вузлів та шляхопроводів можна покращити зв'язки між раніше ізольованими районами міст, що спонукатиме економічний розвиток цих районів та сприятиме туристичній привабливості міста. [3]

Розглядаючи світові тенденції у архітектурі та розвитку транспортно-пересадкових вузлів загалом та у ревіталізації призалізничних територій можна помітити зазначені раніше можливості у впровадженні цих підходів. Що свідчить про перспективність цього напрямку роботи у сфері покращення міської мобільності, екологізації міста, впровадження нових функцій у міське середовище, відновлення міської інфраструктури та громадських просторів, покращення інклюзивності міст та втілення принципів сталого розвитку у міста [4].

Список літератури

1. Eberhard H. Zeidler. Multi-Use Architecture in the Urban Context. New York : Van Nostrand Reinhold, 1985. 158 p.
2. Семенов В. Т., Линник І. Е., . (2016). Практика інноваційних розробок у сфері територіально-просторового розвитку міст і регіонів. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.
3. Вікторія Шабранська. Лівий берег перестане бути Києвом, якщо мости й далі сипатимуться, а громадський транспорт не ходитиме за графіком. URL: <https://surl.gd/jtidgt>
4. Ковальська Г.Л., Дорохіна Г.І., Попов М.С. (2024). Формування структури транспортно-пересадочних вузлів мережі високошвидкісної залізниці. *Архітектурний вісник КНУБА*, (29), 102-109. <https://doi.org/10.32347/2519-8661.2024.29.102-109>

Дорохіна Г.І.,
кандидат архітектури, доцент кафедри ТА і АП КНУБА
Юнаков С.Ф.,
професор кафедри ТА і АП КНУБА
Чернов Ф.О.,
магістрант гр. АБСм-23-3а, КНУБА

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ПРОЄКТНИХ РІШЕНЬ ЗАЛІЗНИЧНИХ ВУЗЛІВ ІЗ ФУНКЦІЄЮ ГРОМАДСЬКОГО ЦЕНТРУ

Особливістю української мережі залізниць є те, що значними вузлами цього виду транспорту є не тільки міста-мільйонники та обласні центри, але й деякі малі міста. Через посилення інтеграції України до європейської мережі транспортних коридорів постає питання відновлення і модернізації залізничних вузлів, зокрема у малих містах України. Через велику кількість зруйнованих об'єктів даного типу в прифронтових зонах та значну залежність вокзальної архітектури від технологічних процесів і організації потоків, актуальною є розробка методів оцінки проєктних рішень за допомогою інтенсивності переміщень різних груп користувачів.

Метод оцінки та порівняння переміщень було сформовано у наукових працях Д. Н. Яблонського. Він полягає у виявленні показнику інтенсивності переміщень N як добутку кількості людей під час переміщення, довжини маршруту і частоти переміщення. Отриманий показник можна застосовувати для оцінки потоків різних груп користувачів, виявлення пріоритетів різних типів переміщень при проєктуванні, а також порівняння суми переміщень у різних проєктних пропозиціях для вибору більш оптимального варіанту планування із меншим показником інтенсивності переміщень. Загальне формулювання представлено формулою:

$$N=P*L*J$$

де N – показник інтенсивності переміщення; P – кількість чоловік при переміщенні; L – довжина маршруту переміщення (в метрах); J – частота здійснення переміщення;

Було виявлено чотири основні групи користувачів об'єктів вокзальної архітектури: пасажери, персонал, місцеві мешканці призалізничних районів і мешканці, які проводять дозвілля у даному районі.

Кількість чоловік при переміщенні P можна визначити оціночними та теоретичними методами. Рівень пасажиропотоку визначається проєктним завданням і може бути як прогнозованим (відповідно до аналізу кількості населення, особливості маршрутів тощо), так і вимірюватися натурними спостереженнями чи підрахунками на вже існуючих станціях. Відповідно до одночасної місткості залізничних станцій у більшості малих міст знаходяться малі (до 200 місць) і середні (до 700 місць) вокзали. Також пасажиропотік визначається системою балів при визначенні класу станцій, де 1 бал, зокрема, може відповідати добовому відправленню, висадці та транзиту 2000 пасажирів. Проте найбільш точним способом є визначення пропускної спроможності конкретного вокзалу.

Кількість персоналу на станціях визначається штатними нормативами чи проєктним завданням, які є індивідуальними для кожної станції. Проте переважно малі вокзали налічують до 100 осіб співробітників на одній зміні.

Малі міста визначаються кількістю населення до 50 тисяч осіб. У районі доступності 500 м. до вокзалу у таких містах проживає в середньому 3% населення, тобто до 1500 чоловік, які користуються закладами побутового обслуговування у даному районі.

Деякі станції малих міст мають низький пасажиропотік або є тупиковими, через що їх утримання у вигляді суто транспортного об'єкту є нерентабельним. Для підвищення ефективності функціонування вокзальних комплексів у їх склад необхідно включати функції громадського центру, такі як ТЦ, ринкові площі, культурні споруди тощо. При містобудівних розрахунках територія міського громадського центру має обслуговувати 25% населення, тобто до 12500 чоловік для малих міст. Додатковий громадський центр на базі вокзалу зможе обслуговувати близько 30% від даного показника (3750 осіб).

Для визначення довжини переміщення L необхідно прорахувати маршрут від початкової до кінцевої точки пересування певної групи користувачів. Наприклад, маршрут руху пасажирів визначається від входу на вокзал до найвіддаленішої точки зупинки поїзда. Для персоналу відстань переміщень визначається від службового входу до робочого місця. При розміщенні громадських і торгово-розважальних функцій у вокзальному комплексі маршрут переміщення визначається від входу до станції до найвіддаленішого закладу громадського обслуговування у споруді. Для розрахунків визначено частоту переміщень 2 рази, оскільки пасажир

здійснюють як відправку, так і посадку, а інші категорії користувачів здійснюють як вхід на об'єкт, так і вихід.

Можна зробити висновок, що при проектуванні вокзальних комплексів із функціями громадського центру необхідно розглядати переміщення окремих категорій користувачів і враховувати сумарну інтенсивність їх переміщення. При варіантному проектуванні кращою буде вважатися така пропозиція, при якій виконуються такі умови: забезпечується мінімальна відстань переміщень пасажирів, передбачено переміщення найбільшої кількості користувачів, а також сумарний показник інтенсивності переміщень N є найнижчим.

УДК 721

Хараборська Ю.О.,

*кандидат архітектури, доцент кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

Гриценко Р.В.,

магістрант гр. АБСМ 23-3-Б, КНУБА

ПІДЗЕМНА АРХІТЕКТУРА: СИНТЕЗ НАУКИ, МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ МІСТОБУДІВНОГО СЕРЕДОВИЩА МАЙБУТНЬОГО

Підземні споруди використовувалися з давніх часів для житла, оборони та культових потреб. У сучасному світі підземна архітектура стає відповіддю на виклики урбанізації, екологічних проблем і нестачі простору, дозволяючи зберігати природні ландшафти та оптимізувати міський простір. Серед основних викликів – екологічний баланс, технологічні складнощі та психологічний комфорт людей у підземних приміщеннях. Інноваційні рішення, такі як біокліматичні технології, енергоефективні матеріали та автоматизовані системи життєзабезпечення, допомагають мінімізувати ці ризики. Важливо також інтегрувати підземну архітектуру в навчальні програми, щоб розвивати нове покоління спеціалістів у цій галузі. Підземна архітектура – це перспективний напрям містобудування, що поєднує науку, мистецтво та інженерію для створення комфортних, безпечних і сталих середовищ майбутнього.

Швидке зростання міст та дефіцит територій вимагають нових архітектурних підходів. Підземна архітектура стає відповіддю на виклики урбанізації, екологічних проблем і нестачі простору, дозволяючи зберігати природні ландшафти та оптимізувати міський простір. Основні виклики підземного містобудування – складнощі з освітленням, вентиляцією, водовідведенням, високі витрати на будівництво та психологічний комфорт проживання під землею. Впровадження інноваційних рішень, таких як біокліматичні технології, енергоефективні матеріали та автоматизовані системи життєзабезпечення, допомагає мінімізувати ці ризики. Важливо також інтегрувати підземну архітектуру в навчальні програми, щоб розвивати нове покоління спеціалістів у цій галузі. Підземна архітектура – це перспективний напрям містобудування, що поєднує науку, мистецтво та інженерію для створення комфортних, безпечних і сталих середовищ майбутнього.

Сучасні мегаполіси активно освоюють підземний простір, що відкриває нові можливості для містобудування. Підземні громадські центри, транспортні вузли, комерційні та житлові приміщення стають реальністю завдяки технологічним проривам. Серед ключових тенденцій – розвиток розумних підземних міст із автономними системами життєзабезпечення, використання наноматеріалів, інновацій у водовідведенні та рекуперації енергії. Також активно впроваджуються цифрові моделі міст, що дозволяють ефективно планувати підземний простір. Перспективи підземної архітектури полягають у гармонійному поєднанні функціональності, безпеки та екологічності. Подальший розвиток технологій дозволить створювати підземні простори, що не поступаються за комфортом традиційним міським середовищам.

Сучасне підземне будівництво розвивається завдяки інноваціям, що поєднують науку, мистецтво та освіту. Дослідження зосереджені на екологічності, енергоефективності та використанні природних принципів у проектуванні. *Біомімікрія* – наслідування природних структур (мурашників, печер) – допомагає створювати стабільні та саморегульовані підземні простори. *Інноваційні матеріали*, як-от самовідновлюваний бетон і світлопроникні конструкції, підвищують довговічність і комфорт. *Технології 3D-друку* та автономні вентиляційні системи зменшують витрати і покращують мікроклімат. Освіта відіграє ключову роль: міждисциплінарний підхід допомагає архітекторам та інженерам інтегрувати наукові досягнення й екологічні принципи у проекти. Синтез

науки, мистецтва та освіти формує підземну архітектуру майбутнього – енергоефективну, гармонійну й адаптивну.

УДК 72

Іванчук А.О.,

*магістрант кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

Пекер А.Й.,

*доцент кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ АРХІТЕКТУРНОЇ РЕСТАВРАЦІЇ ТА РЕНОВАЦІЇ КРАЇН ІТАЛІЇ ТА ФРАНЦІЇ У СИСТЕМУ АРХІТЕКТУРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Понад 80% нерухомих пам'яток українських міст та сіл потребують глобальних реставраційних робіт, частина яких в аварійному стані. В умовах глобалізації та швидких змін у середовищі, важливою є роль архітектурно-реставраційної освіти, яка повинна надавати майбутнім фахівцям необхідні знання та практичні навички для роботи з історичними об'єктами. Найбільш загостреною проблема повстала в умовах військової агресії, де повстало питання необхідності та важливості збереження ідентичності та самостійності України в контексті архітектури. Сучасна архітектурна освіта, орієнтуючись на досвід європейських країн, має стати важливим фактором у розвитку професіоналів, які зможуть ефективно вносити свої зміни та впроваджувати нові технології.

На даний момент, в актуальному законодавстві з охорони культурної спадщини відсутні конкретні механізми регулювання питань реставрації та реновації архітектурних об'єктів, зокрема тих, що входять до архітектурних пам'яток.

Основною метою роботи є проаналізувати досвід в країнах Європи, де архітектурна реставрація розглядається як складний, багатопрофільний процес, який потребує знань не лише в галузі архітектури, а й історії, мистецтва, матеріалознавства та сучасних технологій. Системи навчання адаптовані до сучасних вимог, що дозволяє студентам розвивати практичні навички у реставрації та реновації об'єктів культурної спадщини. Такі

країни , як Італія та Франція мають спеціалізовані освітні програми , які зосереджуються на архітектурній збереженні пам'яток історії, залучаючи студентів до роботи на реальних об'єктах

Перш за все, освіта повинна забезпечити студентів теоретичними основами історії архітектури та принципами збереження культурної спадщини. Це дозволяє не лише розуміти архітектурну цінність об'єктів, а й зберігати їх автентичність у процесі реставрації. Одним з найбільш ефективних методів навчання є поєднання теоретичних знань з практичною діяльністю. Важливою складовою освітнього процесу є стажування та участь студентів у реальних проектах. Студенти архітектурного факультету можуть відігравати активну роль у процесі реновації та реставрації міст через участь у наукових дослідженнях, проектуванні, створенні концепцій розвитку міських просторів. Вони стають важливою частиною команд, що займаються реновацією історичних кварталів або реставрацією окремих архітектурних об'єктів. Використання сучасних технологій, таких як комп'ютерне моделювання, 3Д-сканування, використання BIM-технологій та інші інноваційні методи, що дозволяє студентам знаходити нові підходи до реставрації, зберігаючи при цьому історичну цінність об'єктів.

Висновок : Європейський досвід у сфері реставрації та реновації є надзвичайно важливим для України, адже на сьогоднішній день питання збереження історичної спадщини набуває особливої актуальності. Студенти стають не лише носіями нових знань і технологій, але й активними учасниками створення нових міських просторів, які поєднують сучасність з історичними традиціями.

Література

- 1.— Teaching Conservation/Restoration of the Architectural HeritageЕлектронний ресурс]. URL: https://www.eaae.be/wp-content/uploads/2017/04/38_teaching-conservation-restoration-in-architectural-heritage.pdf
2. Прибега Л.В. Реставраційні реконструкції у дзеркалі сучасної пам'яткоохоронної методології. Вісник Української академії архітектури. Київ, 2002. Вип. 1 (7): Ювілейний вип. С. 71-74.
3. Прибега Л.В. Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект: монографія. Київ: ін-т культурології НАМУ, 2016. 256 с.

Малащук І.М.,

*магістрантка кафедри теорії архітектури і архітектурного
проектування КНУБА*

Кравченко І.Л.,

*доктор архітектури, професор кафедри теорії архітектури і
архітектурного проектування КНУБА*

СПОРТИВНО-КУЛЬТУРНІ КОМПЛЕКСИ У СТРАТЕГІЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

У сучасних умовах Україна переживає період значних соціальних потрясінь, пов'язаних з тривалими наслідками пандемії і військовими діями, що тривають. Після масштабних воєнних дій, соціальних та економічних труднощів країна стикається з необхідністю відновлення своєї інфраструктури, розвитку громадських просторів та соціальної реабілітації населення.

Багатофункціональні комплекси належать до будівель змішаної (англ. mixed-use) типології, які створюються поєднуючи різні громадські та житлові функції: спортивні, культурні, освітні, адміністративні, офісні, житлові тощо [1]. Досить незвичними для України є комплекси, що поєднують спортивну та культурну функції. Але за кордоном такі комплекси користуються великою популярністю та позиціонуються як рекреаційні центри громади. Прикладом може бути Maryland Heights Community Recreation Center від архітекторів CannonDesign. В цьому закладі, крім розвиненого спортивного блоку є такі функціональні складові як, група приміщень для дошкільнят, універсальні гурткові приміщення для молоді та група приміщень, що надають освітні та адміністративні послуги дорослим та літнім людям [2]. У Київській області вже функціонує спортивно-культурний комплекс (СКК) «Софіївський», що оснащений: футбольним полем зі штучним покриттям та трибунами; залами спортивної та художньої гімнастики; залами для занять бойовими мистецтвами; тренажерним майданчиком та столами для пінг-понгу. Культурну функціональну групу представляють бібліотека, музей та інші заклади виховання та дозвілля [3].

Можна спрогнозувати, що створення таких громадських комплексів в нашій країні вирішить ряд нагальних питань, а саме:

– формування громадських просторів за допомогою інтеграції спортивно-культурних об'єктів в міську інфраструктуру, що будуть слугувати певним магнітом для населення та сприяти соціальній активності;

– сприяння сталому розвитку міст, застосовуючи енергоефективні технології, принципи зеленої архітектури та предметну інтеграцію ландшафту у функціонал таких будівель;

– можливість ефективної відбудови міст за рахунок використання адаптивних, модульних чи швидкозбірних об'єктів, що виконують декілька функцій одночасно.

При формуванні архітектури спортивно-культурних комплексів необхідно враховувати такі основні позиції:

– функціональна гнучкість та ефективне використання площі, зокрема трансформація приміщень для різних видів діяльності;

– врахування потреб усіх груп населення та різні вікові категорії для створення комфортного перебування усіх незалежно один від одного;

– екологічна стійкість, гармонійне поєднання з ландшафтом та мінімізація негативних впливів на навколишнє середовище;

– зв'язок з міським середовищем, створюючи гармонійну просторову інтеграцію у наявний контекст, а також врахування трансформації та адаптації просторів при зміні потреб у майбутньому.

Спортивно-культурні комплекси можуть стати досить потужною ланкою у вирішенні питань відбудови українських міст, сприяючи формуванню якісного міського середовища та розвитку громадських просторів.

Література

1. Eberhard H. Zeidler. Multi-Use Architecture in the Urban Context. New York : Van Nostrand Reinhold, 1985. 158 p.
2. Maryland Heights Community Recreation Center / CannonDesign. 08 Oct 2019. ArchDaily. URL: <https://www.archdaily.com/926109/maryland-heights-community-recreation-center-cannondesign>
3. Спортивно-культурний комплекс "Софіївський". URL: <https://mixsport.pro/places/sportivno-kulturnij-kompleks-sofiivskij>

Пуйда Д.Б.,

*магістрант кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

Гомон О.О.,

*кандидат архітектури, доцент кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

Кантаурова Н.А.

*асистент кафедри теорії архітектури
і архітектурного проектування КНУБА*

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВОЇ БАГАТОПОВЕРХОВОЇ ЗАБУДОВИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Сучасна архітектурно-містобудівна політика України стикається з викликами, пов'язаними з руйнуванням житлового фонду, міграцією та необхідністю забезпечення безпеки. За даними ООН (2024) – 2,4 мільйона українців втратили житло через війну, що зумовлює високий попит на швидке та стійке будівництво.

У цих умовах формування житлової багатоповерхової забудови потребує врахування ряду ключових факторів, а саме: урбаністичні – редевелопмент зруйнованих територій, моделі інтегрованого розвитку, декомпресія мегаполісів; військово-політичний – принцип «укріпленого міста», приклад Ізраїлю та Японії, ризики військових конфліктів у майбутньому; економічні детермінанти – залучення міжнародних інвестицій, фінансова модель «доступного житла», локалізація виробництва будівельних матеріалів; екологічно-технічні – впровадження швидкокомонтованих технологій, 3D-друк житла, енергоефективність та автономність;

соціальні та демографічні аспекти – перерозподіл населення, житло для ветеранів та їхніх сімей, дизайн для посттравматичних умов; правові та нормативні аспекти – реформа будівельних норм, цифровізація містобудівного регулювання, зміна підходу до земельного планування.

Отже, формування житлової багатоповерхової забудови в Україні в умовах війни та повоєнного відновлення потребує комплексного підходу, який враховує широкий спектр соціальних, економічних і екологічно-

технологічних факторів. У зв'язку з масштабними руйнуваннями та зростаючим попитом на житло, необхідно розробити стратегії, що забезпечать не лише швидке відновлення, а й створення стійких, безпечних і комфортних міських середовищ для майбутніх поколінь. Важливо, щоб кожен житловий об'єкт включав захисні конструкції, укриття та автономні джерела живлення, а також відповідав стандартам «розумного міста» через інтеграцію енергоефективних технологій. Такий підхід дозволить не тільки відновити зруйновані райони, а й адаптувати їх до нових умов, відповідаючи на виклики сучасного світу. Це створить можливості для побудови сучасного, безпечного та комфортного середовища, яке відповідає вимогам XXI століття і сприятиме сталому розвитку країни.

УДК 725.7:636

Коноваленко Д.О.,

магістрант кафедри ТА і АП

Гомон О.О.,

кандидат архітектури, доцент кафедри ТА і АП КНУБА

Пекер А.Й.,

доцент кафедри ТА і АП КНУБА

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОЄКТУВАННЯ ЦЕНТРІВ ДОГЛЯДУ ЗА ТВАРИНАМИ

Проектування центрів догляду за тваринами потребує комплексного підходу, який охоплює вибір місця, що поєднує функціональність, санітарні вимоги, безпеку та екологічну стійкість. Архітектурні рішення повинні забезпечувати комфортне середовище як для тварин, так і для персоналу та відвідувачів, забезпечуючи ефективну роботу центру та благополуччя тварин. Основні принципи, які визначають якість і ефективність таких архітектурних об'єктів:

- функціональне зонування – розподіл простору на окремі зони для утримання тварин, вигулу, ветеринарного обслуговування, адміністративних приміщень та технічних зон.

Особливу увагу потрібно передбачити чіткому функціональному розмежування між зонами здорових і хворих тварин;

- санітарні та безпечні рішення – забезпечення належних умов для гігієни та стерильності через використання легко очищувальних матеріалів, ефективні системи вентиляції, утилізації відходів та пожежної безпеки;

- комфорт для тварин – архітектурно-планувальні рішення повинні враховувати потреби тварин – достатнє освітлення, вентиляцію, а також місця для виходу та соціалізації тварин, а саме: використання відкритого простору для виходу та ігор з урахуванням безпеки;

- ергономічність простору – створення комфортних умов для роботи персоналу, робочі процеси повинні бути організовані так, щоб максимально зменшити час на переміщення між зонами;

- екологічність та енергоефективність – використання екологічно чистих та енергоефективних матеріалів, а також передбачення автономних систем енергозабезпечення та водопостачання.

Отже, принципи проєктування центрів догляду за тваринами формують основу для створення архітектурно-планувальних рішень, які забезпечують не лише функціональність, а й комфортне, безпечне та екологічне середовище для тварин і людей.

УДК 721,725,727

Онопко Н. М.,

*магістрантка кафедри теорії архітектури і архітектурного
проєктування КНУБА*

Кравченко І. Л.,

*доктор архітектури, професор кафедри теорії архітектури і
архітектурного проєктування КНУБА*

РОЛЬ ЦЕНТРІВ ТВОРЧОСТІ МОЛОДІ У ВІДНОВЛЕННІ Й РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

На сьогоднішній день повномасштабна війна в Україні призвела до знищення багатьох архітектурних об'єктів. Заклади освіти, нажалю, зазнають ушкоджень щодня. Сьогодні у світі панує тенденція «освіта впродовж життя» (англ. Lifelong learning), що передбачає свідоме та предметне набуття знань та навичок не тільки у стінах шкіл та університетів, а й у закладах, що виконують різні програми неформальної освіти:

культурні центри, центри творчості тощо. Центри творчості молоді покликані виконувати освітньо-просвітницькі функції, залучати молодь до всебічної інтеграції у культурно-освітній простір, надавати предметні знання. Вивчення різних напрямків мистецтва сприяє всебічному розвитку людини, розвиває креативне мислення та робить вклад в культуру нації. В подальшому відновленні й розвитку середовища міста слід передбачати такі будівлі та відповідні ним громадські простори.

Створення такого простору дозволить людям сприймати мистецтво і зробити його доступним для всіх. Мистецькі школи за видом поділяються на: музичні, художні, хореографічні, хорові та школи мистецтв. Нині в Україні ще функціонують школи мистецтв створені відповідно до потреб минулого часу. Переважна більшість цих закладів були спеціалізовані за одним конкретним напрямком. Відповідно ті заклади, які поєднували їх усі були у меншості.

Заклади шкіл мистецтв у яких вивчається багато різних напрямків мають багато переваг, розглянемо їх. Такий мультипростір дає можливість вивчення не одного, а одразу двох чи більше напрямків одночасно, за бажанням. Також це можливість влаштування різноманітних культурних заходів, які можуть охопити більшу аудиторію слухачів. Прагнення людей до прекрасного, залишається незмінним завжди. Люди змінюються, та змінюються їх потреби. Попередньо створені простори більше не вписуються в реалії сучасного архітектурно-містобудівного середовища, вони стали не зручними. Анкетне опитування дало наступні результати: педагоги з класичного танцю (40% з опитаних) згадували, що мали справу з хореографічними залами у яких посеред приміщення розміщувалась колона. Але 100% опитаних вказували, що існуючі зали стали затісними для тої кількості бажаючих отримати початкову музичну та хореографічну освіту. Також, опитані скаржились на погане природне освітлення залі. Варто додати, що у старих школах мистецтв, актова зала, що передбачена для урочистих культурних подій була замалою для проведення будь-якого заходу. Іноді додаткові простори влаштовувались у вестибюлях, але це спричиняло плутанину під час подій.

За кордоном центри творчості були створені як єдиний гармонійний простір, який вписувався в існуючу забудову і складав враження розширення загального простору. Інтегровані у вже існуюче середовище вони сприяли культурному розвитку населення. Також такі центри

розробленні з екологічним підходом, що сприяє збереженню навколишнього середовища.

Сьогодні, при формуванні архітектури центрів творчості молоді, необхідно враховувати зміну вимог до таких просторів – вони мають бути такими, що здатні адаптуватись до потреб користувачів зараз і в майбутньому. Також, слід враховувати предметне поєднання архітектурного об'єму та ландшафту, що оточує, задля створення мультифункціонального громадського простору.

УДК 711; 332

Бондаренко О.М.,

*магістрант кафедри теорії архітектури і архітектурного
проектування КНУБА*

Пекер А.Й.,

*доцент кафедри теорії архітектури і архітектурного
проектування КНУБА*

ВПЛИВ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА ПРИКЛАДІ КИЄВА

Актуальність впливу транспортної інфраструктури на розвиток міських територій Києва є важливим питанням для архітектурно-містобудівної науки, оскільки вимагає інтеграції різних підходів до планування міських просторів, залучення різних видів транспорту та врахування їхнього впливу на функціонування міста та його майбутній розвиток.

У Києві цей вплив особливо помітний через нерівномірний розвиток районів, високий рівень автомобілізації, відсутність обхідних магістралей і потребу в підвищенні ефективності громадського транспорту. Столиця має складну і розгалужену дорожньо-транспортну мережу, ефективність якої безпосередньо впливає на функціонування міста, зокрема забезпечення мобільності для всіх громадян.

Одним із конкретних прикладів проблеми транспортної інфраструктури в Києві є велике навантаження на Міст Патона та прилеглі транспортні коридори, що пов'язують Лівобережжя і Правобережжя столиці. Зростання обсягу денних трудових міграцій між районами міста,

відсутність обхідних магістралей і перевантаженість головних шляхів спричиняють затори, особливо в години пік, знижуючи ефективність транспортної мережі та погіршуючи мобільність жителів міста. Це вимагає уваги архітектурно-містобудівної науки для розробки проектів, що забезпечують оптимізацію транспорту та інтеграцію міських територій через відповідні інфраструктурні рішення.

Проблеми з мостами та іншими транспортними об'єктами є результатом не тільки відсутності альтернативних шляхів, а й застарілої інфраструктури, що потребує модернізації.

Негативні наслідки транспортних змін включають фрагментацію міських територій через розширення магістральних коридорів, що ускладнює пішохідну доступність та посилює просторову сегрегацію. Збільшення шумового та екологічного навантаження впливає на якість життя мешканців прилеглих районів, а перепрофілювання міських просторів, коли транспортна інфраструктура витісняє громадські, рекреаційні та житлові функції, обмежує можливості сталого розвитку.

Великі обсяги транспортних комунікацій спричинили змішування транзитних, міських та приміських транспортних потоків, що додатково навантажує транспортну інфраструктуру та комунікації міста. Це ускладнює розміщення житлових і громадських функцій, погіршує пішохідну доступність і підвищує ризик дорожніх аварій.

Література

1. Васильєва Г. Ю., Дубова С. В. Методи удосконалення транспортної інфраструктури (на прикладі м. Києва): наук.-техн. зб. Київ, 2020.
2. Ганджа, О. В., Реброва, Н. С. (2019). Транспортна інфраструктура як фактор розвитку міських територій. – Київ: Національний університет «Київський політехнічний інститут».
3. Горбова Ю. С., Ігнатенко О. В. Урбаністичний вплив на трансформацію міського простору (на прикладі м. Києва): матеріали 5-ї Міжнародної наук.-практ. конференції. Харків, 2019.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
Кноль М., Булах І.В. Містобудування, орієнтоване на людей: презентація кафедри Дизайну та міського планування технічного університету Дармштадта	4
Тімохін В.О. Кафедра ДАС на шляху до сталого розвитку	6
Ковальська Г.Л. Відбудова України в діяльності кафедри Теорії архітектури і архітектурного проектування	7
Рябець Ю.С. Пам'яті професора кафедри Дизайну архітектурного середовища Шемседінова Гафара Ірфановича	9
Гарбар М.В. Використання сучасних технологій у процесі навчання студентів-архітекторів	10
Меженна Н.Ю., Русевич Т.В., Зиміна С.Б., Ушаков Г.Н. Методи відновлення громадських будівель у постраждалих містах України	12
Зінов'єва О.С. Патерни та адаптація в методології архітектурного проектування	13
СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА	16
Ольховська О.В. дизайн сучасного публічного простору в контексті розвитку міст	16
Завада В.Т. Пошуки регіонального стилю у сучасній архітектурі ...	17
Сало В.В. Сучасні тенденції реновації підземних бункерів на території європейських країн	18
Амосов Ю.Д. Моделювання архітектурно-планувальної організації тимчасових поселень для ВПО	20
Жагріна Т.С., Зінов'єва О.С. Принципи інтеграції біотехнологічного центру в сучасне екопоселення	21
Панасюк Є.В., Зінов'єва О.С., Рябець Ю.С. Типологічні особливості планувальної організації поселення для переселенців ..	22
Друзенко І.О., Тімохін В. О. Інноваційні методи архітектурно- середовищної організації соціального житла	23
Черкаоуи Семмоуни Гіба, Ольховська О.В. Особливості проектування торговельно-розважальних центрів	25

Кхулані Ідріссі Хіба, Ольховська О.В. Особливості проєктування музейних комплексів	26
Хаула Ессаі, Праслова В.О. Принципи архітектурно-планувальної організації спортивних комплексів	28
Соловійов В.М., Тімохін В. О. Відновлення та розвиток архітектурного середовища України: виклики, методи, перспективи	29
Гребенюк А.В., Гарбар М.В. Меморіальна архітектура як носій пам'яті: взаємодія простору, емоцій та історії	30
Ушаков Д.В., Гарбар М.В. Типологічні особливості центрів крові та перспективи їх розвитку в Україні в контексті війни	31
Алещенко Д.О., Гарбар М. В. Інклюзивний дизайн студентських кампусів: створення доступного та комфортного середовища	33
Карімлі Гюнай Ніязі кизи, Генівська Є.В., Іванченко О.В. Результати обстеження без'берерності фізичного простору міського середовища в містах Київ та Бровари	34
Козюк І.В., Гарбар М.В. Формування архітектурного середовища інноваційних бізнес-кластерів (на прикладі іт-центрів у м. Києві) ...	35
Дубина О.О., Чернятевич Н.Г. Сучасні тенденції архітектурно-середовищної організації культурно-етнографічних центрів	37
Неклеса В.С., Гарбар М.В. Сучасні тенденції проєктування пенітенціарних закладів в Україні	38
Матео Гарсія Альмейда, Гарбар М.В. Принципи формування архітектурного середовища центрів реабілітації дикої природи (на прикладі центру реабілітації дикої природи м. Пуїо)	39
Дмитрієнко О.С., Гарбар М.В. Вплив рекреаційних зон на якість життя людини в міському середовищі	41
Прокопик А.К. Маріїнський палац – історичний аспект	42
Щурова В.А. Історико-культурний аналіз – базовий етап передпроектного аналізу в дизайні інтер'єрів (на прикладі реконструкції Маріїнського палацу)	43
Рябець Д.В., Рябець Ю.С. Сігеру Бан та його соціальна архітектура	45
Сало В.В., Пшеничнікова В.І. Поєднання традицій та сучасності в архітектурі та дизайні	46

Вахницька С.Р., Сало В.В. Сучасні тенденції у реформуванні архітектурної освіти: на що ми зобов'язані звертати увагу студентів	48
СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ АРХІТЕКТУРИ	
I АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ	49
Кравченко І.Л., Акопник С. В., Гершуні О.М. Архітектура для літніх людей: якість життя	49
Гомон О.О. Модернізація архітектурної освіти в Україні: виклики, тенденції та перспективи	51
Булкін М.М. Принципи проєктування малокомплектних шкіл, вбудованих у житловий будинок	52
Попович Д.С. Дзеркальний фасад як один з прийомів гармонізації сучасної архітектури в умовах історичної забудови.....	53
Столовий О.В. Адаптивна архітектура: екологічні та архітектурні аспекти сезонної відповідності архітектури в Україні	54
Бурлака Ю. М. Основні особливості міст-супутників АЕС	56
Галат С.Е. Біомімікрія як інноваційний підхід до відновлення та розвитку архітектурно-містобудівного середовища в Україні	57
Кравченко І. Л., Комов І. С. Актуальність формування багатофункціональних комплексів на транспортно-пересадкових вузлах та при ревіталізації призалізничних зон.....	58
Дорохіна Г.І., Юнаков С. Ф., Чернов Ф. О. Методика оцінки проєктних рішень залізничних вузлів із функцією громадського центру.....	61
Хараборська Ю.О., Гриценко Р. В. Підземна архітектура: синтез науки, мистецтва та освіти у формуванні містобудівного середовища майбутнього.....	63
Іванчук А. О., Пекер А. Й. Впровадження досвіду архітектурної реставрації та реновації країн Італії та Франції у систему архітектурної української освіти	65
Малащук І. М., Кравченко І. Л. Спортивно-культурні комплекси у стратегії відбудови українських міст.....	67
Коноваленко Д.О., Гомон О.О., Пекер А.Й. Основні принципи проєктування центрів догляду за тваринами.....	69
Пуйда Д.Б., Гомон О.О., Кантаурова Н.А. Фактори формування житлової багатоповерхової забудови в Україні в умовах війни та повоєнного відновлення	70

Онопко Н. М., Кравченко І. Л. Роль центрів творчості молоді у відновленні й розвитку архітектурно-містобудівного середовища України	71
Бондаренко О.М., Пекер А.Й. Вплив транспортної інфраструктури на трансформацію міських територій на прикладі Києва	73

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ І МЕТОДИ ВІДНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ
АРХІТЕКТУРНО-МІСТОБУДІВНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ**

Матеріали
науково-практичної конференції, присвяченої

*до 95-річчя КНУБА
до 35-річчя кафедри Дизайну архітектурного середовища
до 35-річчя кафедри Теорії архітектури
і архітектурного проєктування*

9 квітня 2025 року

м. Київ